

**Vrouw Marian nosto,
puolesta ja vastaan**

Oona Suominen

Museologia

Musiikin, taiteen ja kulttuurintutkimuksenlaitos

Kandidaatin tutkielma

Jyväskylän yliopisto

Kevät 2021

Sisällysluettelo

1. Johdanto.....	2
1.1. Tutkimuksen lähtökohdat.....	2
1.2. Hylkylaivoja Itämerellä.....	5
1.2.1. Vasa-laiva.....	7
1.2.2. Kadriorgin hylky.....	8
2. Vrouw Maria.....	9
2.1. Keskustelua laivasta.....	9
2.1.1. Tutkimukset.....	12
2.2. Nostamisen hyödyt.....	15
2.3. Nostamisen haitat.....	16
2.4. Nostamatta jättäminen.....	18
3. Hyllyn aitous ja paikan henki.....	20
3.1. Aitous.....	20
3.2. Paikan henki.....	21
4. Päätäntö.....	23
Lähteet.....	28
Liitteet.....	36

1. Johdanto

1.1. Tutkimuksen lähtökohdat

Hollantilainen Vrouw Maria upposi myrskyssä lokakuussa 1771. Hylky löydettiin vasta vuonna 1999 Länsi-Turunmaalta Trunsön vesiltä. Tästä hylkylaivasta on tullut kuuluisa laivan lastin takia, sillä lastissa on hyvin todennäköisesti arvokkaita esineitä. Osan laivan lastista omisti Venäjän keisarinna Katariina Suuri, joka oli saksalainen prinsessa ja tunnettu taiteenkeräilijä.¹ Vrouw Maria laivana tuo myös esille historiaa Hollannin kauppamahdista sekä linkittyä vahvasti Venäjän valistusajan nousukauteen.²

Katariina II Suuri (1729 – 1796) oli Venäjän keisarinnana 1762 – 1796. Hän syntyi Saksassa prinsessana nimellä Sophie Auguste Friedrike ja hänet naitettiin Venäjälle Pietari III puolisoiksi. Sophie sai Venäjällä uuden ortodoksisen nimen Katariina Aleksejevna. Morsiamena hän oli vasta 14 -vuotias ja sulhanen oli 16 -vuotias. Pietari oli ilmeisesti vähämielinen ja hän ehti hallitsemaan keisarina muutaman kuukauden ennen kuin kuoli hämärissä olosuhteissa. Tämän jälkeen Katariina nousi Venäjän keisarinnaksi vuonna 1762 eli 33 -vuotiaana. Katariina II:lla oli osuutta vallankaappaukseen mieheltään Pietari III:lta. Keisarinnana hän halusi Pietarin kaupungista kilpailijan Pariisille. Hän ihannoiti italialaista maalaustaidetta, oopperaa, kuvanveistoa ja arkkitehtuuria.³

Vrouw Maria hylky löydettiin kuusi meripeninkulmaa Trunsöstä etelään päin vuonna 1999.⁴ Hylky sijaitsee suoja-alueella, joka on määrätty sen takia, että Vrouw Maria on hyvin harvinaisesti säilynyt kulttuurihistoriallinen löytökokonaisuus. Hylky on haavoittuvainen lastinsa takia.⁵ Suoja-alueen halkaisija on 1500m.⁶ Vrouw Maria on Suomen vesillä kolmas muinaisjäännekohte, joka on saanut suoja-alueen. Muut kohteet ovat St. Michaelin hylky ja sotalaiva St. Nikolai. Vrouw Maria hylky sijaitsee Saaristomeren kansallispuiston alueella, jota valvoo Rajavartiolaitos ja merivoimat.⁷ Hylky on 41 metrin syvyydessä ja se on 26 metriä pitkä ja seitsemän metriä leveä. Löytymisen aikoihin hyllyn kaksi mastoa ylettyi 20 metrin syvyyteen pinnasta.⁸ On hienoa, että Vrouw Maria löydettiin noin 40 metrin syvyydestä, koska Helsingin sanomissa vuonna 1999 Jukka Luoman

¹ Vaheri-Hyvärinen-Saari 2021.

² Ehanti 2014, 15.

³ Tunturisusi.com 2021.

⁴ Vaheri-Hyvärinen-Saari 2021.

⁵ Sukeltajan maailma 2000, 17.

⁶ Vaheri-Hyvärinen-Saari 2021.

⁷ Sukeltajan maailma 2000, 16-17.

⁸ Flinkman ja Puomies 2014, 67; Liite 1 ja 2.

kirjoittaman artikkelin mukaan meriarkeologi ei saa tutkia yli 40 metrin syvyydessä olevia hylkyjä. Yli 40 metrin syvyyteen voivat sukeltaa vain urheilusukeltajat, jotka käyttävät seoskaasulaitteita.⁹ Sukellustutkimuksia pääsee todennäköisemmin tekemään paikan päälle, koska hylky on meriarkeologeille sopivassa syvyydessä.

Hylkyaluksen löytymisen jälkeen tutkittiin tarkoin, onko kyseinen alus Vrouw Maria, joka sisälsi Venäjän keisarinna Katariina Suuren ostamia esineitä. Sillä siihen aikaan aika monen laivan nimi oli Vrouw Maria. Reynoud Lourens, joka oli etsinyt Vrouw Maria -laivan laivuri, ja Tamme Beth Ijsbrandsz olivat vuonna 1766 myyneet samantyyllisen laivan, jolla oli ihan sama nimi. Tämä samanlainen koffi-tyyppinen alus oli ollut pienempi kuin etsitty snaupriki, myös takilointi oli ollut erilainen. Meriarkeologi Matias Laitinen pystyi todistamaan, että kesällä 1999 löydetty Vrouw Maria oli kuin olikin se hylky, jonka sisällä todennäköisesti oli keisarinnan ostamia taidearteita.¹⁰ Vrouw Mariasta nostettiin ensin kuusi esinettä. Nämä ensimmäiset kuusi esinettä olivat esillä Kadonneet laivat -näyttelyssä Helsingissä vuonna 2000.¹¹

Haluan tutkia tätä aihetta sen takia, että laivahyllyt ovat kiinnostaneet minua. Sukuni on Raumalta kotoisin ja olen viettänyt lapsuuteni kesät veneessä Rauman, Turunmaan ja Ahvenanmaan saaristossa. Meri on siis tuttu elementti ja opiskellessani museologiaa ja muita historiaan kytkeytyviä opintoja meriarkeologia vaikuttaa hyvin kiinnostavalta. Olen tietoinen siitä, että tätä aihetta on tutkittu paljon. En ole kuitenkaan löytänyt tutkimusta Vrouw Marian mahdollisesta nostamisesta. Aihetta on sivuttu, kun ollaan mietitty erilaisia tulevaisuuden vaihtoehtoja. Hylyn nostaminen on ollut pitkään kansainvälisestikin mielenkiinnon kohteena.¹² Vrouw Marian historian takia sen hylky on herättänyt paljon kiinnostusta ja sitä on tutkittu todella paljon. Syy, jonka vuoksi päädyin tähän aiheeseen oli, että löytämisen jälkeen vuodesta 1999 tähän päivään asti on pohdittu tämän aarrelaivan nostamista. Tätä ajatusta ei ole toteutettu, mutta uskon, että tämä hylyn nosto on ollut pinnalla näin kauan, koska vuonna 1961 Ruotsissa nostettiin merenpohjasta Vasa-laiva.¹³ Vasa-laivalle rakennettiin Tukholmaan oma Vasa-museo.¹⁴

Tutkimuskysymykseni olisivat: 1. Miksi Vrouw Maria nostettaisiin?, 2. Miksi Vrouw Mariaa ei nostettaisi?, 3. Olisiko Vrouw Maria aito hylky, jos se nostettaisiin?, 4. Miten paikan henki tulisi

⁹ Luoma 1999, C1; Mattila ja Vikman 1989, 124

¹⁰ Flinkman ja Puromies 2014, 16, 68-69.

¹¹ Sukeltajan maailma 2000, 16.

¹² Flinkman ja Puromies 2014, 137.

¹³ Junttila 2011.

¹⁴ ”Vasa-laiva nousi pintaan 50 vuotta sitten” 2011.

esiin, jos Vrouw Maria nostettaisiin tai jätettäisiin nostamatta? Näkökulmana haluan tuoda esiin käsitteet ”aito hylky” ja ”paikan henki”. Ensimmäiset kaksi kysymystä viittaavat Vrouw Marian mahdolliseen nostamiseen. Mitä se vaatisi? Mitä mieltä ihmiset ovat olleet? Olisiko siitä hyötyä ja kenelle? Olisiko parempi hylyn jäädä merenpohjaan? Haluan tutkia tätä ongelmaa molempien vaihtoehtojen kannalta ja sen vuoksi sisällytän tutkimukseeni kaksi erillistä kysymystä. Minusta se tuntui tärkeältä.

Tutkimusstrategiana on vertaileva tutkimus.¹⁵ Vertailen Vrouw Mariaa Vasa-laivaan ja Kadriorgin hylkyyn Peeteriin. Vasa-laiva on iso puinen laiva, joka on nostettu meren pohjasta vuonna 1961.¹⁶ Kadriorgin hylky on 700 vuotta vanha hansalaiva, joka löydettiin vuonna 2015 ja se on Viron merimuseossa.¹⁷ Tutkimukseni on laadullista. Se on sekä hermeneuttista analyysiä että lähilukua. Lähilukuun päädyin sen takia, että tutkimuksessani on kirjallista tekstiä, jota tulkiten ja analysoin yksityiskohtaisesti. Tulkiten myös mediatekstejä, kuten lehtien ja uutisten artikkeleita. Hermeneuttinen analyysi sopii lähiluvun kanssa yhteen, koska se tukee tekstin syvällistä ymmärtämistä.¹⁸

Tutkimusmateriaalina käytän internetistä ja lehdistä löytyviä artikkeleita ja keskusteluita tästä aiheesta, sekä löytämäni kirjallisuutta. Olen esimerkiksi käynyt läpi hylyn löytymisvuoden 1999 kesäajan Helsingin Sanomia ja etsinyt niistä Vrouw Mariaan liittyviä artikkeleita. Vertailuna tulen käsittelemään Vasa-laivan nostamista. Muutama muukin laivahylky on museoissa näytillä ihmisille. Esimerkiksi Tallinnasta Kadriorgin rannasta on löytynyt hylkylaiva, kun siellä oli rakennustyömaa vuonna 2015. Nyt hylkylaiva on esillä Viron merimuseossa. Tätä hylkylaivaa sanotaan kogiksi, joka on ollut hansakauden rahtialus.¹⁹ Miten tämä tieto voisi auttaa minun tutkimustani? Vrouw Maria oli myös hansakauden rahtialus.²⁰ Tästä voisin siis saada mahdollisesti jotain vertailua. 1700 -luvun koggeista on säilynyt kuitenkin vain muutamia piirroksia.²¹ Ovatko molemmat koggeja vai jotain muuta?

Vuonna 2020 keväällä rantautui Suomeen koronavirus. Sen myötä Suomessa tulivat poikkeusolot, joihin ei oltu totuttu ennen. Aloitin tekemään kandidaatin tutkimusta syksyllä 2020 ja sain tehtyä tutkimuksen valmiiksi 2021 keväällä. Olemme yhä koronaviruksen ympäröimänä. Tutkimukseni

¹⁵ ”Vertaileva tutkimus” 2015.

¹⁶ Junttila 2011.

¹⁷ ”lyhyt oppimäärä Tallinnaa” 2019.

¹⁸ ”Lähiluku” 2015; ”Hermeneuttinen analyysi” 2015.

¹⁹ Korhonen 2019.

²⁰ Sudenniemi 2004.

²¹ Sukeltajan maailma 2000, 16.

sisältää pääosin virtuaalista materiaalia. Kirjastoissa fyysisiä lehtiä on vain muutaman kuukauden vanhoja, joten sitä vanhempia pitää tilata arkistosta. Nämä lehdet ovat mikrofilmeissä ja niitä voi lukea kirjastossa mikrofilmien lukulaitteen avulla. Etsin myös internetistä artikkeleita ja tietoa aiheen tutkimiseen.

1.2. Hylkylaivoja Itämerellä

Olen huomannut sen, että Vrouw Mariaa on sanottu koffi-alukseksi, koggi-alukseksi ja snau-alukseksi. Voi myös olla, että snaun yhteydessä on myös käytetty snaupriki -sanaa. Tämä herätti minussa todella paljon hämmennystä.

Ensimmäiset koggi-alukset rakennettiin ristiretkien aikaan 1100 -luvulla. Siitä tuli niin sanottu vakiolaivamalli ja se yleistyi myös hansakauppiaiden keskuudessa. Koggi-alukset uivat syvemmillä kuin siihen aikaan muut laivat. Tämä edisti sitä, että saatiin enemmän tavaraa kuljetettua.²² Sellaisesta tuli kauppa-alus, jota hyödynnettiin joskus myös taisteluissa. Koggi-tyyppisestä aluksesta on hyvänä hylkylöytönä Bremenin hylky, joka on 1380 -luvulta. Laivatyyppi oli hyvin tavallinen Itämerellä ja alustyyppillä oli suora perä- ja keularanka.²³ Koggi-aluksessa voi olla yksi tai kaksi mastoa. Laiva kykenee ottamaan lastia noin 50-150 tonnia, myöhemmin jopa enemmänkin.²⁴ Koffi -alustyyppi tuli 1600-1700 -luvuilla ja sitä sanottiin rannikkopurjehtijaksi. Alustyyppiä kuvataan kaksimastoiseksi ja sen runko on luja ja peräpää on pyöreä. Snau -laivamalli oli myös kaksimastoinen. Sitä kuvailtiin kauppa-alukseksi, jota käytettiin 1500-1800 -luvuilla. Aluksen ominaispiirre oli kapea runko ja sen peräpeili oli leveä. Snau -laivoja rakennettiin Suomessakin.²⁵

Vrouw Maria ei ollut mitenkään teräväpiirteinen alus, enemmänkin pyöreähkö.²⁶ Tämä havainto antaa ymmärtää sen, ettei Vrouw Maria ole koggi-tyyppinen alus. Kuitenkin artikkeleissa määritellään useammin, että Vrouw Maria olisi ollut koggi eikä koffi. *Suomen rannikon aarrelaivat* -kirjassa kerrotaan, että Vrouw Maria olisi ollut alun perin koffi, mutta se olisi myöhemmin takiloitu snaulaivaksi, jotta se olisi parempi rahtialuksena.²⁷ 1700 -luvulla laivapiirustuksissa ei piirretty ollenkaan takilointia, koska takila voitiin lisätä tai vaihtaa myöhemminkin. Laivoissa oli runkonimi ja takilanimi erikseen. Priki ja Snau ovat molemmat takilanimiä ja joskus ne yhdistetään

²² Koivusaari 2009, 10.

²³ Grönhagen ja Konttinen 1988, 14.

²⁴ Koivusaari 2009, 10.

²⁵ Grönhagen ja Konttinen 1988, 21-23.

²⁶ Liite 2.

²⁷ Koivusaari ja Heikkilä 2000, 44.

sanalla snaupriki. Se tarkoittaa samaa asiaa kuin pelkkä snau tai snaulaiva. 1800 -luvulla laivoja alettiin kutsumaan kansainvälisesti takilanimillä.²⁸ Koffi on runkoa tarkoittava nimi, koska koffia aina kuvaillaan runkomuodolla.²⁹ Näillä perustein voisi sanoa, että Vrouw Maria oli rungoltaan koffi ja takiloinniltaan snau. Takilointiin sisältyi mastojen lisäksi köysistö, purjeet ja raakapurjeet.³⁰ Mastot olivat arvokkaita ja ne yleensä yritettiin pelastaa ensimmäisinä. Jos mastot ovat hyllyssä paikallaan, on syytä olettaa, ettei laivahyllyssä ole aikanaan suoritettu meripelastustoimintaa. Näin ollen mastot kertovat, että lastiinkaan ei ole koskettu.³¹

Suomen merialueet ovat saariston takia hyvin sokkeloiset ja niissä esiintyy paljon karikoita. Itämereltä on löytynyt paljon hylkyjä ja vanhin hyllystä on 1000 -luvulta.³² Jo 1400 -luvulla rantarosvovous perustui rantaoikeus -ajatukseen, jossa rannan omistajalla oli oikeus hyllytavaraan, joka kulkeutui hänen rannalleen. Suomen saariston kapeat meriväylät auttoivat rantarosvoja, jotka tekivät vääriä merkkitulua harhauttaakseen laivoja. Toiminnan seurauksena Itämerellä on todella paljon laivahylkyjä meren pohjassa.³³ Nykyään Suomen muinaismuistolaki suojaa laivahylkyjä, jotka ovat yli 100 vuotta vanhoja. Tämä tarkoittaa sitä, ettei sukeltaja saa koskea niihin.³⁴

Hylkylaivat ovat säilyneet todella hyvin. Itämeri on vähäsuolainen, joten laivamoto Teredo navalis ei pysty elämään siinä eikä tuhoamaan hylkylaivaa. Itämerellä ei ole merivirtoja tai vuorovesiä, jotka voisivat rasittaa hylkyjä.³⁵ Meren kylmyys, vähäsuolainen murtovesi ja vähähappisuus ovat erinomaisia puunosien säilyvyyden kannalta.³⁶ Olot meressä ovat hajoittajamikrobeillekin epäsuotuisat. Merenpohjassa tapahtuvista hitaista ja hapettomista hajoamisprosesseista ei kuitenkaan tiedetä tarpeeksi.³⁷

Meren pohjassakaan olevat hyllyt eivät ole turvassa kaikelta. Ahtojäät voivat hajottaa hylkyjä 20 metrin syvyydessä ja vesiliikenne voi vaurioittaa niitä.³⁸ Meressä voi olla myös voimakkaita pohjavirtauksia.³⁹ Vuosisadan aikana Suomen rannikoilla maankohoaminen on ollut voimakkaampaa kuin meriveden nousu. Ilmastonmuutoksen takia ei tiedetä, muuttuuko tämä asia

²⁸ Konttinen.

²⁹ Grönhagen ja Konttinen 1988, 21.

³⁰ Mattila 2008, 18.

³¹ Koivusaari 2009, 23-24.

³² Aaltojen alla.

³³ Puolakka 2020.

³⁴ Aaltojen alla.

³⁵ Aaltojen alla.

³⁶ Förster 2000, A5.

³⁷ Heikkilä 2008, 35-37.

³⁸ Heikkilä 2008, 36.

³⁹ Kokko 2014, 53.

tulevaisuudessa. Maa on kohonnut vuosisadan aikana Vaasan seutuvilla 90 cm ja Helsingissä 40 cm.⁴⁰

1.2.1. Vasa-laiva

Vasa-laiva, joka oli ruotsalaisen laivaston lippulaiva, upposi vuonna 1628 Tukholman satamassa. Laiva oli lähtenyt neitsytmatkalleen ja upposi heti.⁴¹

Ruotsin kuningas Kustaa Adolf halusi tilata uusia sotalaivoja vuonna 1625, koska Ruotsi oli sodassa Puolan kanssa. Uusien sotalaivojen joukossa rakennettiin Vasa-laivaa, joka valmistui vuonna 1628. Vasa-laivaan oli rakennettu kaksi tykkikantta ja niissä oli yhteensä 64 tykkiä. Vasa-laiva lähti 10.8. neitsytmatkalle ja sen lähtöä olivat lukuisat ihmiset seuraamassa Ruotsin rannoilla. Laiva nosti purjeensa ja tervehti katsojia ampumalla tervehdyslaukauksen. Vasa-laiva alkoi kallistua ja tykkiporttien läpi tulvi vettä. Laiva upposi nopeasti. Laivassa oli 150 ihmistä, joista kuoli noin 30-50 ihmistä.⁴²

Vasa-laivan uppoamisen syy oli rakenteellinen. Siihen oli tehty uusia rakenteellisia ratkaisuja, joita ei oltu kokeiltu aikaisemmin ja jotka olivat rakentajille vieraita. Kuningas Kustaa Adolf oli ollut rakennesuunnittelun takana ja määräsi muun muassa kaksi tykkikantta laivaan. Vara-amiraali Klaus Fleming oli pitänyt laivalle vakaustestin juuri ennen neitsytmatkaa. Vakaustestin aikana Fleming oli todennut, ettei laiva ollut vakaa ja lopetti testin kesken kaiken. Tietoisena tästä asiasta vara-amiraali Fleming ei kuitenkaan peruuttanut neitsytmatkaa. Vasa-laivan uppoamisen jälkeen etsittiin syyllisiä. Koska syylliset näyttivät olevan vara-amiraali Klaus Fleming ja itse kuningas, syytteitä ei nostettu.⁴³

Vasa-laiva upposi noin 30 metrin syvyyteen.⁴⁴ Sen nostamisoperaation aloitti Anders Franzén, joka löysi laivan vuonna 1956.⁴⁵ Hän käynnisti operaation, jonka tavoitteena oli pelastaa Vasa-laiva ja sijoittaa se museoon. Franzén sai projektilleen muutamia tärkeitä kontakteja sekä myös silloisen Ruotsin kuninkaan Gustav VI Adolfin. 1957-1959 Vasa-laivan alle kaivettiin kuusi tunnelia. Oli ajateltu, että tunnelien läpi vedettäisiin vahvoja teräsvaijereita. Alus voitaisiin sitten vetää ylös

⁴⁰ Ilmatieteen laitos.

⁴¹ Heikkilä 2008, 35.

⁴² Vaisala.com 2018.

⁴³ Herätäkää! -lehti 2000, 24.

⁴⁴ Matkallamaailmalla.fi.

⁴⁵ Herätäkää! -lehti 2000, 25.

kelluvien ponttoonien avulla. Vasa-laiva nostettiin 20.8.1959. Nosto-operaatiossa oli 18 eri vaihetta. Se kuljetettiin Kastelholmaan 17 metrin syvyyteen. Sieltä se lopulta nostettiin 24.4.1961 yleisön saattelemana.⁴⁶

Vasa-laivaa konservoitiin ja sille tehtiin oma museo nimeltään Vasa-museo. Vaisala uutisissa kerrottiin, että ilmastointijärjestelmän uusiminen aloitettiin vuonna 2002 ja se auttoi pitämään paremmin ilman kosteuden siellä missä pitääkin, vaikka kävijämääriä olisikin paljon päivän aikana.⁴⁷ Jotta Vasa-laivan säilyminen turvattaisiin, tehdään nostamisen jälkeenkin yhä edelleen paljon tutkimustyötä.⁴⁸

Kun Vrouw Maria löydettiin, Vasa-laivalla oli vuosittain 750 000 kävijää.⁴⁹ Tällä hetkellä Vasa-museon kotisivuilla lukee, että sisäänpääsy on aikuisilta 170 SEK. Lapset ja nuoret, jotka ovat 0 – 18 vuotiaita, pääsevät ilmaiseksi. Sisäänpääsymaksu sisältää opastetun kierroksen, elokuvanäytökset ja äänioppaat.⁵⁰

1.2.2. Kadriorgin hylky

Kadriorgin entisen huvipuiston alueelta löytyi vuonna 2015 kaksi laivahylkyä, jotka nimettiin omilla lempinimillä. Pienempi sai nimekseen Viljo ja isompi Peeter. Peeterin löysi kaivinkoneenkuljettaja, jonka mukaan tämä hylky nimettiin.⁵¹

Ilmeisesti Peeter aluksen ympäriltä löytyi tavaroita, jotka asiantuntijat arvioivat. Niistä ainakin saviastiat olivat saksalaisia ja 1300 -luvulta. Hylky arvioitiin uponneen 1300 -luvun alkupuolella ja olleen Hansaliiton aikana kulkenut rahtialus. Tällainen koggi on ollut laajasti käytössä Pohjois-Euroopassa keskiajalla. Sitä käytettiin yleensä rahti- ja sotalaivana. Niissä oli iso lastiruuma ja yleensä yksi masto ja raakapurje. Koggit olivat työjuhtia, jotka kuljettivat paljon tavaraa maiden välillä.⁵²

Arja Korhonen kertoo artikkelissaan vuonna 2019 Viron merimuseosta. Museo on uusi ja sen

⁴⁶ Vasa museet ”Bärgningen”.

⁴⁷ Vaisala.com 2018.

⁴⁸ Museovirasto 2008, 15.

⁴⁹ Förster 2000, A5.

⁵⁰ Vasa museet ”Vasa-museo”.

⁵¹ Viron merimuseo 2021.

⁵² Viron merimuseo 2021.

perusnäyttelyn vetonaula on Kadriorgista löydetty hylky.⁵³ Näin neljän vuoden jälkeen Kadriorgin hylkyistä puhutaan vain yksikössä. Koska hylkyä sanotaan yllättävän isoksi, voin olettaa, että kyseinen hylky on Peeter. Viljosta en löytänyt mitään mainintaa. Viron uudessa merimuseossa restauroituja esineitä on lähes 700. Tämä perusnäyttely tehtiin vanhaan museoon, joka peruskorjattiin samalla, kun Kadriorgin hylky tuli torniin. Museonjohtaja Urmas Dreseniä haastateltiin ja hän kertoi, että konservointitekniikka on vuosien mittaan parantunut, eikä puiset esineet näytä enää muovisen näköisiltä.⁵⁴

Kadriorgin hyllyn historiasta pystyy päättelemään, että laiva on tehnyt aikoinaan pitkän työuran, sillä ennen kuin hylky upposi, alusta oli paikkailtu vuosien mittaan.⁵⁵ Hylky on harvinaisuus Euroopan mittakaavassa ja hyllyn rungossa näkyy yhä kaivinkoneen kuopaisu. Hylky säilytettiin koko prosessin aikana yhtenä kappaleena. Se tuotiin yöaikaan ja nostettiin katon kautta entiselle sisäpihalle. Tähän prosessiin tarvittiin erikoisosaamista, jota Virossa ei ollut, joten apua pyydettiin Suomesta. Viroon saapui Suomesta Eero Ehanti ja Heikki Häyhä, jotka auttoivat hyllyn konservoinnissa ja puhdistamisessa. Koska alus oli löydettyäessä vino, se suoristettiin. Jotta alus pysyisi kasassa, siihen laitettiin paljon rautatappeja. Konservoinnista päätettiin, ettei käytettäisi turhan paljon kemikaaleja. Hyllyn puhdistukseen käytettiin esimerkiksi kuivajääpuhallusta.⁵⁶ Kun Paksu Margaretta remontoitiin ja torniin tehtiin uusi 1500 neliömetrin merimuseo, remontti kustansi 7.5 miljoonaa euroa.⁵⁷

2. Vrouw Maria

2.1. Keskustelua laivasta

Vrouw Maria on ollut vilkkaan keskustelun kohteena löytymisestään vuodesta 1999 asti. Vrouw Mariasta on kirjoitettu artikkeleita sanomalehtiin ja aikakauslehtiin. Siitä on kirjoitettu mielipidekirjoituksia ja puheenvuoroja. Ihmisiä, jotka ovat asiantuntijoita, ovat kirjoittaneet artikkeleita ja oman mielipiteen tuoneet julki sanomalehdissä esimerkiksi osiossa ”vieraskynä”. Tällaisen tekstin on laatinut Vrouw Mariasta muun muassa silloinen Museoviraston pääjohtaja Henrik Lilius otsikolla: ”Vrouw Maria haaste meriarkeologialle” Helsingin Sanomassa 1.8.1999.⁵⁸

⁵³ Korhonen 2019.

⁵⁴ Korhonen 2019.

⁵⁵ Korhonen 2019.

⁵⁶ Helsingin uutiset 2019.

⁵⁷ ”Lyhyt oppimäärä Tallinnaa” 2019.

⁵⁸ Lilius 1999, A1.

Vedenalaisen arkeologian päivillä vuonna 2000 puhuttiin paljon Vrouw Mariasta ja siihen liittyvistä tutkimuksista ja nostamisesta. Va -arkeologian päivät olivat kaksipäiväiset ja ensimmäisellä päivällä oli kolme esitystä Vrouw Mariasta. Kaikki tuntuivat olevan Vrouw Marian nostamisen puolella. Ensimmäinen esitys oli Pro Vrouw Maria ry: n puheenjohtajan Timo Puomion esitys, jossa hän kertoi hyllyn etsimisestä ja löytymisestä. Hylkyä oli mitattu ja kuvattu, kun sinne oli tehty yli 120 sukellusta. Yhdistys kannatti hyllyn nostamista ja konservointia. Toinen esitys oli Pekka Honkasen, joka oli Opetus- ja kulttuuriministeriön asettama selvitysmies. Hänen mielestään hyllyn erinomaisen hyvän kunnan takia Vrouw Marian tutkimuksellinen arvo olisi suuri, vaikka sieltä ei löytyisi lastista Katariina Suuren taidearteita. Tämä olisi siis tärkeä ajatellen koko Itämeren. Kolmanneksi esitykseksi Vrouw Mariaan liittyen esitti Matias Laitinen Suomen merimuseosta, joka kertoi suunnitteilla olevista tutkimuksista hylkyyn liittyen.⁵⁹

Vrouw Maria -hyllystä on vuosien mittaan kirjoitettu myös uutisia, joissa on väritetty liikaa todellisuutta. Tiedelehdessä vuonna 2008 Mari Heikkilä kertoo tällaisista tapauksista artikkelinsa lopussa. Näissä uutisissa ihmiset ovat innostuneet liikaa. On ollut uutisia, että Vrouw Maria tultaisiin nostamaan, vaikka oikeasti tutkimukset olivat kesken. Huhua on myös ollut, että hylky nostettaisiin venäläisten Metropol Groupin rahoituksella. Tähän on liittynyt myös idea kelluvasta museosta, jota voitaisiin kuljettaa satamasta toiseen. Näillä huhuilla ei ollut todellisuuspohjaa.⁶⁰

Hylky on herättänyt keskusteluita yleisestikin ihmisten keskuudessa, ei vain asiantuntijoiden mielipiteitä lehdistä lukien. Keskustelu kävi kiivaana erityisesti laivahyllyn nostosta tai nostamatta jättämisestä. Vuoden 2011-2016 aikana käytiin keskusteluita hankkeesta, jossa mietittiin Guggenheim -museon rakentamista Helsinkiin. Guggenheim -museo olisi keskittynyt arkkitehtuuriin ja muotoiluun.⁶¹ Guggenheim -museoita on maailmalla yhteensä kolme kappaletta, jotka ovat toiminnassa. Niissä vieraillee niin paljon ihmisiä vuosittain, että tämän voisi katsoa menestykseksi. Kuitenkaan kaikki Guggenheim -museohankkeet eivät ole menestyneet.⁶² Tämä asia oli Helsingin kaupunginvaltuuston käsittelyssä vuonna 2016 ja marraskuussa kaupunginvaltuusto äänesti, ettei hyväksy museoesitystä.⁶³ Aalto- yliopiston tutkijoiden mielestä Guggenheim -museohanke kaatui kovaan kielteiseen leimaamiseen. He ovat tutkineet, miksi Guggenheimin -museohanke mahdollisesti kaatui. Yksi syy voisi olla, että tämä museohanke tuli monelle yllätyksenä vuonna 2011. Sen jälkeen hanketta leimasi salamyhkäisyys. Tämän salamyhkäisyyden

⁵⁹ Koistinen 2000, 12-13.

⁶⁰ Heikkilä 2008, 39.

⁶¹ Guggenheim Helsinki 2021.

⁶² Viitala 2016.

⁶³ Guggenheim Helsinki 2021.

lisäksi alkuperäinen esitys muuttui paljon ja Helsingin kaupungin olisi pitänyt maksaa 80 miljoonaa euroa museon rakentamiseen ja siihen liittyi riskejä.⁶⁴

Tämän asian rinnalla on mietitty Vrouw Marian nostamista ja sen mahdollista paikkaa Suomessa. Keskustelu Guggenheim -museosta Helsinkiin on virittänyt ajatuksen, että sen tilalle voisi tulla merimuseo, jossa vetonaulana olisi Vrouw Maria. Tämä ajatus on ollut jo hyvin alkuvaiheessa esillä, sillä joku on tehnyt nettiin adressin Adressi.com:in ”*Yes Vrouw Maria – No Guggenheim*”. Tämä Adressi on kerännyt vain 44 ääntä, mutta ensimmäinen allekirjoittaja on allekirjoittanut nimensä vuonna 2011 ja viimeinen on allekirjoittanut nimensä vuonna 2015.⁶⁵ Guggenheim hankkeesta on ollut keskusteluja paljon vuosina 2011-2016. Eli tämä adressi on ollut voimassa melkein koko sen ajan. Itse huomasin, että Helsingin uutisissa tämä ehdotus on näkynyt vasta vuonna 2017 otsikolla: ”Guggenheimin tilalle ehdotetaan nyt merimuseota – Vrouw Marian hylystä vetonaula”.⁶⁶ Koska otsikossa on sana ”nyt”, voi olettaa, että laajemmassa keskustelussa tämä aihe on tullut esille vasta sen jälkeen, kun Helsingin kaupunginvaltuusto äänesti Guggenheim -museosta vuonna 2016. Vuonna 2017 kaupunginvaltuutettu Terhi Koulumies kertoo, että hyllylle on tehty ultraääni- ja röntgentutkimukset ja niiden valossa hylky on säilynyt niin hyvin, että Vrouw Maria voitaisiin sen puolesta nostaa ja museoida. Koulumies on tehnyt Vrouw Marian hyllyn nostamisesta aloitteen. Hän tietää, että nostaminen on kallista, mutta ehdottaa siihen ulkopuolisia sijoittajia ja yhteistyökumppaneita.⁶⁷ Terhi Koulumies teki aloitteen kaupunginvaltuustolle 15.2.2017.⁶⁸ Tämä on ollut varmasti syy sille, että ajatus merimuseosta Guggenheimin tilalle on laajentunut suuremmalle keskustelulle.

Rahoitus ei ole kuitenkaan niin yksinkertaista. Tällainen pitkäkestoinen ja monen vuoden projekti, johon valtio tai valtiot sitoutuvat, ei voi perustua pelkästään sponsoreihin ja sponsorirahoitukseen. Täytyy ottaa myös huomioon, ettei sponsori voi päättää tällaisen projektin sisällöstä tai toteutumistavasta. Sponsorirahoituksen lisäksi rahoitus voi koostua esimerkiksi EU - hankerahoituksesta. Rahoituksessa pitää huomioida ainakin hyllyn sijoittaminen, konservointi, tutkimukset, hallinnointi ja esittely.⁶⁹

⁶⁴ Bäckgren 2020, A20.

⁶⁵ Adressit.com 2011.

⁶⁶ Jokinen 2017.

⁶⁷ Jokinen 2017.

⁶⁸ Koulumies 2017.

⁶⁹ Museovirasto 2008, 15.

2.1.1. Tutkimukset

Erilaiset tutkimukset ovat mietityttäneet ihmisiä ja se on antanut keskustelun aihetta. Alusta lähtien on pohdittu Vrouw Marian hyvää kuntoa ja tarpeellisuutta tutkia hylkyä. Mitä pitäisi lähteä tutkimaan ja miten?

Jo ensimmäisenä vuonna 1.8.1999 Museoviraston silloinen pääjohtaja Henrik Lilius mietti eri vaihtoehtoja Vrouw Marian tulevaisuudelle. Liliuksen mielestä löytö oli sensaatiomainen, mutta samaan aikaan tuleva tutkimushanke olisi vaikea, kallis ja aikaa vievä. Vaikeaksi sen tekee 40 metrin syvyys, jossa tämä hylky on. Mahdollinen tutkimus tulee olemaan hyvin kallis, koska se todennäköisesti tarvitsee hintavia laitteita ja tutkimusaluksen. Lilius kertoo, että Museovirasto oli antanut löytämisvuonna 1999 hyllyn alustavaan tutkimussuunnitelmaan 50 000 markkaa.

Suunnitelman tekeminen ei kuitenkaan anna enää lupaa sukelluksille tähän vuoteen. Lilius itse arvioi Vrouw Marialle kolme eri vaihtoehtoa: Hylky tutkitaan paikan päällä, hylky siirretään matalampaan veteen tai hylky nostetaan. Henrik Lilius kuitenkin tietää, että alusta pitää tutkia ennen kuin voidaan miettiä sen nostamista tai siirtämistä. Alustava rahallinen arvio, jos hylkyä alettaisiin tutkimaan nykyisellä paikalla, on noin 1.5 miljoonaa markkaa, joka kuluisi kymmenenä seuraavana vuonna.⁷⁰ Minun mielestäni kaikki Liliuksen kolme eri vaihtoehtoa tulisi toteuttaa, jos päätettäisiin, että Vrouw Maria nostettaisiin. Uskoisin, että Vrouw Maria nostettaisiin matalampaan veteen sieltä 40 metrin syvyydestä, ennen kuin se nostettaisiin lopullisesti. Laskin internetissä olevan Tilastokeskuksen rahanarvonmuuntimella, että vuonna 1999 50 000 markkaa olisi ollut vuonna 2020 11 433,03 euroa. Vastaavasti myös 1 500 000,00 miljoonaa markkaa olisi ollut vuonna 2020 342 990,94 euroa.⁷¹ Vuonna 2008 Vrouw Marian mahdollisen nostamisen arvio oli, että se maksaisi 40 miljoonaa euroa.⁷²

Filosofian tohtori ja meriarkeologisen arkistotutkimuksen asiantuntija Christian Ahlström kirjoitti vuonna 1999 Helsingin Sanomiin artikkelin siitä, miksi Vrouw Marian lastia kannattaisi tutkia. Ahlström kertoo siinä, että Ruotsin ja Venäjän välillä oli kirjeenvaihtoa, jossa tuli ilmi, että Vrouw Marian lastissa olisi ainakin 1600 -luvun mestareiden öljymaalauksia. Ahlström ei osaa sanoa niiden pelastusmahdollisuudesta, mutta hän on vahvasti sen puolella, että lasti pitäisi tutkia.⁷³ Koskiniemi Salla kertoo omassa opinnäytetyössään vuonna 2016, ”*Vesivaurioituneen*

⁷⁰ Lilius 1999, A1.

⁷¹ Tilastokeskus 2021.

⁷² Heikkilä 2008, 38.

⁷³ Ahlström 1999, C2.

öljyvärimaalauksen tutkimus, konservointi ja restaurointi. Tapauksena Onni Oja – Ylösousemus (1938)”, kastumisen seurauksista maalauskancaissa. Koskiniemi kertoo, että tyypillistä on kuvapinnan irtoaminen ja hilseily. Koskiniemi toteaa: ”Kangaspohjaisen maalauksen suora kontakti veteen voi johtaa paikoin rajuunkin maalipinnan irtoamiseen ja vaurioitumiseen.” Kankaat reagoivat eri tavalla. Pellavakankaat turpoavat, kun ne ovat kosketuksessa veteen. Joidenkin kankaiden langat pidentyvät kastuessaan, mutta pellavakangas ei niin tee. Jos pellavakangas kastuu, se pitäisi heti pingottaa, ettei se kuivuessaan kutistu.⁷⁴ En itse tiedä onko 1600 -luvun mestareiden öljymaalaukset tehty pellavakankaalle, mutta uppoamisesta on 250 vuotta, joten en millään usko, että maalaukset olisivat mitenkään hyvässä kunnossa saatika konservoitavissa. Jo silloin vuonna 1999, kun Vrouw Maria löytyi, oli kulunut 228 vuotta. Jos maalaukset eivät ole säilöttyinä vesitiiviisti, en usko maalausten säilyneen veden alla näin monta vuotta. On silti mahdollista, että maalaukset olisivat alunperin säilötty merimatkaa ja kosteita olosuhteita ajatellen mahdollisimman hyvin, joten lasti kyllä kannattaisi tutkia.

Suomen merimuseo järjesti Vrouw Marialle vuonna 2000 kesällä tutkimusleirin ajalle 26.6.-7.7.2000. Siinä oli sukeltajina muun muassa Teredo Navalis ry:n ja Pro Vrouw Maria ry:n jäseniä. Suomen merimuseon tutkija Maija Fastin mielestä on tärkeää, että tutkimuksissa johdossa ovat meriarkeologian ammattilaisia. Tämä on kuitenkin arkeologisesti hyvin tärkeä ja arvokas hylkykohde. Fast epäilee, että jos museoihmissä ei olisi paikan päällä, lasti häviäisi maailmalle. Huolenaiheena kun on, että lasti muuttuisi rahaksi.⁷⁵

Tutkija Minna Leino johti toista kenttätutkimusleiriä vuonna 2002. Tämä tutkimusleiri oli yksi osa EU:n Kulttuuri 2000 (Moss) -projektia. Yhteiseurooppalaisen projektin johtajana oli Sallamaria Tikkanen. Tutkimusleiri pidettiin 1.6.-20.6.2002. Leirin tavoitteena oli hankkia lisätietoa hylystä ja sen ympäristöstä. Yksi tärkein osuus oli hyllyn kuvaaminen päivävalolampuilla. Arkistomateriaaleja Vrouw Marian haaksirikosta on löytynyt paljon. Yksi tärkeimpiä on ollut Turun kaupunginarkiston raastuvanoikeuden pöytäkirjoista löytynyt materiaali, jossa on meriselitys tapahtumasta. Meriselitys sisälsi listan pelastetuista esineistä ja otteen Vrouw Marian lokikirjasta.⁷⁶ Moss -projekti vuosina 2001-2004 kartoitti Vrouw Marian ympäristöä ja totesi sen rauhalliseksi.⁷⁷ Minna Leino kertoo kenttätutkimusraportissaan, että Vrouw Maria on uponnut vain metrin pohjasedimenttiin. Runko on kuitenkin kokonainen. Vrouw Mariassa on kaksi mastoa. Isomman maston takana sijaitsee kansihytti, joka on hajonnut melkein kokonaan. Keulasta löytyy esimerkiksi lastiruuma ja miehistön

⁷⁴ Koskiniemi 2016, 34-35.

⁷⁵ Sukeltajan maailma 2000, 14-15.

⁷⁶ Leino 2002, 1, 9; Liite 1 ja 2.

⁷⁷ Heikkilä 2008, 36.

tilat. Nämä pystytään vielä havaitsemaan. Ruumassa on paljon laatikoita ja tynnyreitä, jotka ovat auki tai hajonneita. Leino osaa kertoa: ”Avonaisten laatikoiden päällä on valkoista kasvustoa, joka on analyysissä osoittautunut rikkibakteeriksi. Rikkibakteeri viihtyy vähähappisissa olosuhteissa.”⁷⁸

Vrouw Marian löytö aiheutti lopulta oikeuskiistan, jota puitiin oikeudessa. Löytäjät Pro Vrouw Maria ry olisivat halunneet hyllyn omistusoikeuden. Hovioikeus hylkäsi sukeltajien valitukset marraskuussa 2005. Sanotaan, että tämän oikeusjutun takia Vrouw Mariasta tuli kuuluisa.⁷⁹

Vuonna 2008 meribiologi Veijo Kinnunen tutki Vrouw Mariasta nostettua puupalanäytettä. Kinnunen osasi kertoa, että puun pinnalla näkyi sienirihmastoja ja bakteereita. Puun pinnalla oli noin viiden millimetrin kerros erittäin hajonnutta puuainesta. Syvemmillä puu oli kuitenkin jokseenkin hyväkuntoinen. Hajoamisjälkiä löytyy silti syvemmältäkin.⁸⁰ Puunäytteiden lisäksi hylystä on nostettu muun muassa tupakanpiippuja, tupakkaa, hohkakiviä ja lasilinssejä. Väriaineet ja villakankaat ovat olleet hyvin arvokkaita, joten kun Vrouw Maria joutui haaksirikkoon, ihmiset yrittivät pelastaa tekstiilejä ja indigoa, joka on siis väriainetta. Vrouw Mariasta on otettu näyteanalyyskejä ja niissä on ollut sinistä väriainetta, jota epäillään indigoksi. Analyysseissa paljastui myös viinirypäleen siemeniä, jotka olivat tutkijoille iso yllätys.⁸¹

Vuonna 2012 Vrouw Maria -hylky esiteltiin 3D virtuaalisimulaation avulla näyttelyssä *Mereen menetetyt, uudelleen löydetty*.⁸² Se tuntui tuovan katsojille mahdollisimman realistisen kuvan siitä, millaista on oikeasti sukeltaa hyllylle. Simulaatiossa käytettiin 3D -laseja.⁸³ Vuonna 2019 kesän alussa Vrouw Marialle sukellettiin, koska pyrittiin tekemään hylystä 3D -malli, joka helpottaisi tutkimista.⁸⁴

Maritimeforum.fi:ssä on ollut keskustelua Vrouw Marian mahdollisesta nostamisesta. Ensimmäinen kirjoittaja on kirjoittanut tästä aiheesta vuonna 2001 ja viimeinen on kommentoinut aihetta vuonna 2011. Siellä on ollut myös äänestys: ” Pitäisikö Vrouw Maria nostaa?”. Kyllä -ääniä on antanut 22 henkilöä ja Ei -ääniä 14 henkilöä. Eli tämän mukaan ihmiset ovat olleet Vrouw Marian nostamisen puolella.⁸⁵

⁷⁸ Leino 2002, 17; Liite 2.

⁷⁹ Heikkilä 2008, 38.

⁸⁰ Heikkilä 2008, 36.

⁸¹ Virtanen 2012, 14.

⁸² Museovirasto 2019.

⁸³ Paunio 2016, 41.

⁸⁴ Museovirasto 2019.

⁸⁵ Maritimeforum.fi.

2.2. Nostamisen hyödyt

Tässä osiossa perehdyn Vrouw Maria -hylyn nostamisen hyötyihin. Yli kahdenkymmenen vuoden aikana monet eri ihmiset ovat ottaneet tähän asiaan kantaa erilaisilla menetelmillä.

Jukka Luoma, joka on kirjoittanut Helsingin sanomiin artikkeleita hylyistä ja meriarkeologiasta, kertoo Helsingin sanomissa vuonna 1999 näkökulma-osiossa oman mielipiteensä Vrouw Marian tulevaisuudesta. Luomalla tuntuu olevan vahva luotto siihen, että Vrouw Marian nostamisella olisi paljon hyötyä Suomelle. Hän puhuu vahvasti Vrouw Marian pelastamisesta ja siitä, ettei raha voi olla este nostamiselle. Luoma perustaa ajatuksensa siihen, että jos taidelasti saadaan museoon turvaan, on aarrelaivan hinnan ja hyödyn suhde ainutlaatuinen Suomelle. Kyseessä on kuitenkin kokonainen laiva ja ihmiset pystyvät aistimaan menneiden aikojen ihmiset, kun laivan mukana tulee museoon muutakin tavaraa kuin vanhoja tykkejä. Luoman mielestä suolaisissa merissä, niin kuin Itämeri on, pohjamuta voi antaa suojaa hylyille, mutta ei kokonaiselle hyllylle. Hän ehdottaa, että sponsoreina olisivat Suomen suuret liikeyritykset ja he voisivat ostaa oman nimensä museon seinään. Luoma kertoo, että ihmisten rajallista mielikuvitusta auttaa hyvä museo. Jos Vrouw Maria nostettaisiin, Suomi pääsisi jaloon kilpaan Ruotsin kanssa.⁸⁶

Christian Ahlström (1999) on käynyt hylyn uppoamisvuosisadan tullikirjoja läpi ja on huomannut yhden seikan. Tullikirjoja kirjoitettiin tarkasti ja Vrouw Marian lasti, kun laiva upposi, sisälsi tavanomaisten kauppatavaroiden lisäksi 9700 riksin arvoisia erittelemättömiä tavaroita. Ennen Vrouw Mariaa on Suomessa pidetty arvokkaana hylkylöytönä St. Michaelia. St. Michael on vieläkin merenpohjassa ja se sisältää esimerkiksi Meissen -posliineita, hopeisia nuuskarasioita ja muita ylellisyystavaroita. St. Michaelin samanlainen tulli-ilmoitus oli vain 1300 riksiä. Ahlström ottaa artikkelissaan myös huomioon 5 prosentin inflaation. St. Michael upposi vuonna 1747. Silti tulokseksi tulee, että Vrouw Marian lasti on ollut St. Michaelin lastia noin seitsemän kertaa arvokkaampi.⁸⁷ Riksi eli riikintaaleri oli silloinen ruotsalainen rahayksikkö.⁸⁸ Tullin silloisista tileistä saadaan myös selville, että Vrouw Marian lastina pitäisi olla 6-7 tonnia sinkkiharkkoja. Ahlström arvelee, että suolavedessä sinkin ja raudan välinen galvaaninen prosessi on ehkä vaikuttanut siihen, että rungon rautapultit ovat todella hyvässä kunnossa.⁸⁹

⁸⁶ Luoma 1999, C1.

⁸⁷ Ahlström 1999, C2.

⁸⁸ Kotus 2021.

⁸⁹ Ahlström 1999, C2.

Suomen merimuseon tutkija Maija Fast (2000) on sitä mieltä, että nostamisajatusta ei saisi haudata, mutta Fastin mielestä valtion pitäisi olla mukana ehdottomasti. Jos valtio sitoutuisi nostamisprojektiin mukaan, se takaisi työlle pitkäjänteisyyttä.⁹⁰

Miran Hamidulla aloitti vuonna 2001 keskusteluaiheen Vrouw Marian nostamisesta maritimeforum.fi:hin. Hän mainitsee siihen 16.7.2005, että uusi Presson artikkeli käsittelee tätä aihetta. Hamidulla kertoo, että sen mukaan ruotsalainen paperiteollisuusmiljonääri Kjell Edwall suostuisi rahoittamaan koko nostamisen, jos hän vain saisi meripelastuspalkkion vastapalkkioksi.⁹¹

Turun sanomissa on kerrottu vuonna 2007, että ulkoministeri Ilkka Kanerva on sanonut, että Suomi ja Venäjä ovat sopineet hylyn nostamisesta. Kanerva tuumaa, että nostamiseen päästään aikaisintaan 3-5 vuoden aikavälillä. Suomen ulkoministeri ja Venäjän ulkoministeri Sergei Lavrov menivät keskustelemaan 15.11.2007 iltapäivällä tästä asiasta Rovaniemelle.⁹²

Vuonna 2012 Sallamaria Tikkanen museovirastosta kertoo, että heidän tutkimushankkeensa hyllylle on pohjatyötä Vrouw Maria -hylyn mahdolliselle nostamiselle. Tikkanen arvioi neljä edellytystä hyllyn nostolle: 1. Nostoa varten pitäisi olla rahaa noin 100 miljoonaa euroa, 2. Täytyy tietää, miten hylky konservoidaan, 3. Koska hylky sijaitsee Natura-alueella, nostolle täytyy saada lupa ja 4. Mihin hylky sijoitetaan? Onko se Kotkan merimuseo, josta on tällä hetkellä puhe vai joku muu?⁹³ Eli kun nämä asiat saataisiin selville, Vrouw Maria voitaisiin nostaa.

2.3. Nostamisen haitat

Kun on ollut puhe nostamisen hyödyistä, on myös keskusteltu nostamisen haitoista. Jos Vrouw Maria joskus nostetaan, on nostamisen haitat otettava huomioon.

Vaikka Pro Vrouw Maria ry on nostamisen puolella, yhdistyksen puheenjohtaja Timo Puomio jo vuonna 2000 tiesi, ettei se helppoa tulisi olemaan. Puomio kuvaili uppoamispaikkaa karikkoiseksi. Paikka on myös hyvin avoin, eikä siellä saa saaristosta mitään suojaa, joten se vaikeuttaa paljon tutkimuksen tekemistä paikan päällä.⁹⁴ Tämä voisi viitata myös tuulisiin päiviin. Ainakin alussa, vuosina 1990-2003, Suomessa kovia tuulia oli vuodessa keskimäärin 60 päivää. Näinä päivinä tuuli

⁹⁰ Sukeltajan maailma 2000, 15.

⁹¹ Hamidulla 2001 ja 2005.

⁹² Kanerva 2007.

⁹³ Ristola 2012.

⁹⁴ Koistinen 2000, 12.

on ollut yli 14 m/s. Museovirasto on rajoittanut kenttätöissä tuulirajaksi noin 8-10 m/s. Sama tuuliraja on myös rajavartiolaitoksen vartiolaiva-aluksilla. Tällaisissa kovemmissa tuulissa pintatyöskentely on vaarallista.⁹⁵ Jo pelkkä sukeltaminen on vaativaa, sillä paikan päällä on voimakkaita virtauksia ja vesi on sameaa. Näkyvyys ei ole aina hyvä.⁹⁶

Jos hylky päätetään nostaa, sitä uhkaavat monenlaiset vaarat. Hylkyyn voi tulla haitallisia mikrobeja ja hyllyn puuhun voi alkaa kerääntymään rikki- ja rautayhdisteitä.⁹⁷ Jan Förster kirjoitti jo vuonna 2000 Helsingin sanomiin artikkelin, jossa hän tuo esiin nostamiseen liittyviä vaikeuksia ja on itse nostamatta jättämisen kannalla. Försterin mielestä hyllyn nostaminen on teknisesti ja eettisesti hyvin arveluttavaa konservoinnin näkökulmasta. Ainakin vielä 2000 luvulla kyllästämistekniikka vaatii taloudellisia resursseja ja aikaa. Förster ottaa tähän vertailuksi kaksi muuta hylkyä, Vasa-laivan ja Bremenistä 1962 löydetyn Hansakoggin. Hän kertoo, että Vasa-laivan rungon stabiloiminen kesti 17 vuotta. Hansakoggia, jota rakennettiin 1380 -luvulla, on ollut konservoitavana jo 18 vuotta.⁹⁸ Kun puussa on rautasulfideja, se hapekkaassa oloissa voi muuttua rikkihapoksi.⁹⁹ Jos Vrouw Maria nostetaan, joudutaan miettimään myös riittävän kosteuden lisäksi, miten saadaan laivalle normaalia korkeampi paine.¹⁰⁰ Jan Förster on sitä mieltä, että Vrouw Mariaa ja sen lastia käytetään hyväksi, että saataisiin hankittua tutkimus- ja koulutusmäärärahoja.¹⁰¹

Filosofian maisteri ja merihistorian ja museologian amanuenssi Anne Ala-Pöllänen ja filosofian lisensiaatti ja arkeologian assistentti Mika Lavento ovat yhdessä kirjoittaneet vuonna 2000 artikkelin Helsingin Sanomiin, jossa he ottavat kantaa Vrouw Maria -hylkyyn. Hekin ovat ymmärtäneet sen, että mahdollinen nostaminen on pitkä prosessi. Heidän mielestään Vrouw Marian nostamiseen tarvittavaa tietotaitoa ja tutkimusapua ei voi hankkia ulkomailta. Siihen tarvitaan pätevä kotimainen tutkijajoukko, joka pystyy kantamaan vastuun, kun tutkimusprojekti on pitkäaikainen. Ala-Pöllänen ja Lavento vahvistavat saman asian kuin Förster siitä, että hyllyn nostaminen olisi vähintään kahdenkymmenen vuoden operaatio. He muistuttavat, että on ollut muutamia tapauksia, jossa ulkopuolisesta rahoituksesta riippumatta hylky on jäänyt lopulta museoviraston vastuulle. Esimerkkinä he pitävät muun muassa Vasa-laivaa.¹⁰²

⁹⁵ Museovirasto 2007, 5.

⁹⁶ Heikkilä 2008, 34.

⁹⁷ Museovirasto 2008, 15.

⁹⁸ Förster 2000, A5.

⁹⁹ Heikkilä 2008, 38.

¹⁰⁰ Koski 2001.

¹⁰¹ Förster 2000, A5.

¹⁰² Ala-Pöllänen ja Lavento 2000, A5.

Jan Förster (2000) osaa kertoa, että sen hetken yleisin kyllästysmateriaali vedestä nostettuun puuhun on polyetyleeniglykoli (PEG). Tämä ei ole pysyvä materiaali konservointistandardin mukaan. Polyetyleeniglykoli altistuu haurastumiselle hapettumisen ja valon vaikutuksesta. Tämä on hyvin ongelmallista. Jos tätä kyllästysmateriaalia laitetaan puuhun, sitä on mahdotonta poistaa puusolusta jälkikäteen tämänhetkisen tutkimuksen valossa. Vrouw Marian kohdalla nostaminen ei ole teknisesti mahdotonta, mutta se tulisi olemaan hyvin vaikea operaatio. Jos hylky päätettäisiin nostaa, olisi ensimmäisenä tehtävänä painolastin purkaminen ja siirtäminen, ettei alus vaurioitu siirtämisen aikana. Förster kuitenkin miettii, että jos painolastia aletaan purkamaan, se väistämättä rikkoo rakenteita.¹⁰³

2.4. Nostamatta jättäminen

Mitä tapahtuu, jos Vrouw Mariaa ei sittenkään nosteta, vaan se jätetäänkin meren pohjaan?

Nostamatta jättämiseen on ollut myös taloudellisia huolia. Henrik Lilius mainitsee jo vuonna 1999, että tällä hetkellä priorisointi ei voi olla taloudellisesti meriarkeologian puolella, koska kaiken tämän edelle menee nyt valtakunnallinen rakennusinvestointi. Tähän kuuluu muun muassa uusi rakennuslaki, joka alkaa vuonna 2000 ja jonkinlainen rakennusperinnön suojeleminen.¹⁰⁴ Tosiaan vuonna 2000 Suomessa tuli voimaan maankäyttö- ja rakennuslaki.¹⁰⁵ Vrouw Maria löydettiin vuonna 1999, joten Suomen valtion taloudellinen investointi on voinut olla heikko vedenalaiselle arkeologialle ja sitä kautta Vrouw Marian tutkimiseen, mahdolliseen nostamiseen tai nostamatta jättämiseen. Taloudellisesti on mietitty jo vuonna 1994, että merimuseoon investoiminen ei ole ollut ensimmäisenä listalla. Listan kärjessä ovat olleet esimerkiksi Kansallismuseon peruskorjaus ja kulttuurisen museon perustaminen.¹⁰⁶

Henrik Liliuksen mukaan aarrehylky herättää ainakin yhden kysymyksen. Onko Vrouw Marian lastin sisältö juuri suomalaista kulttuuriomaisuutta?¹⁰⁷ Förster sanoo: ”Uponneet laivat ovat kuin hermeettisesti suljettuja aikakapseleita.” Vrouw Maria -hyllyn esineistö varmaan pitäisi tutkia kuivalla maalla, jos niitä halutaan tutkia, mutta aluksen rakenteet voitaisiin tutkia paikan päällä. Förster ehdottaa, että Vrouw Mariasta voisi rakentaa dokumentoinnin ja mittausten perusteella kopio, joka laitettaisiin museoon. Hänen mielestään, jos ei Itämeren saastumista huomioida, on

¹⁰³ Förster 2000, A5.

¹⁰⁴ Lilius 1999, A1.

¹⁰⁵ Littow 2006, 22.

¹⁰⁶ Lilius 1999, A1.

¹⁰⁷ Lilius 1999, A1.

ainoa uhkaava tekijä laivan olinpaikassa lyhytjänteinen kulttuuri- ja tiedepolitiikka. Förster on sitä mieltä, että Suomen meriarkeologialla on nyt hyvä maine ja hyllyn nostaminen toisi siihen säröjä.¹⁰⁸

Anne Ala-Pöllänen ja Mika Lavento ovat yhteisessä artikkelissaan pohtineet Vrouw Maria -hyllyn keskusteluita ja Itämeren merihistoriaa. Heidän mielestään hylky antaa arvokasta tietoa sen ajan merenkulusta ja kaupankäynnistä Hollannin ja Venäjän välillä. Se kuitenkin ei heidän mielestään ole täysin ainutlaatuinen tapaus, tosin silti ihan tutkimuksen arvoinen. Ala-Pöllänen ja Lavento ovat sitä mieltä, että saman aikakauden keskieurooppalaisia kauppaluksia on Suomen aluevesiltä löytynyt merkittäväkin osa. Heidän mielestään olisi arvokkaampaa, jos keskityttäisiin vaikkapa Ruotsin suurvalta-ajan kauppaluksiin, ja mietitään, pitääkö se olla juuri Vrouw Maria, joka merestä nostettaisiin? He sanovat, että merellistä menneisyyttä on tutkittu vähän. Meriarkeologista opetusta on liian vähän Suomessa. Vrouw Maria on vain yksi esimerkki kulttuurihistoriallisesta muinaismuistosta, joka makaa Itämeressä ja on arvokas.¹⁰⁹

Rami Kokko kertoo pro gradussaan *in situ* -konservoinnista meriarkeologisilla hylkykohteilla. Hänen tutkimuksessaan hän puhuu esimerkkinä Vrouw Marian *in situ* -säilytyksestä. *In situ* on latinaa ja tarkoittaa ”paikan päällä”.¹¹⁰ Kokko käytännössä tarkoittaa *in situ* -konservoinnilla tai *in situ* -säilytyksellä sitä, että se esine säilytetään paikan päällä. *In situ* -konservointi merkitsee säilyttämisen edesauttaviin toimenpiteisiin, jotka tehdään paikan päällä. Sen lähestymistapa on eikajoava. Tässä painotetaan sitä, että kohteet säilytettäisiin löytöpaikallaan. Vrouw Marian säilytyksen vaihtoehdoksi on todettu *in situ* -säilytys parhaimmaksi vaihtoehdoksi Vrouw Maria -hankkeen aikana. Hanke suoritettiin vuonna 2009-2012. Rami Kokko oli itse hankkeessa mukana ja vastasi puunäytteiden otosta ja säilytyksestä. Kokko kertoo, että puunäytteitä otettiin takilasta ja rungosta. Hän tiesi sanoa, että runko oli ainakin tammea. Hän käytti nostettujen puunäytteiden kyllästämiseen PEG -käsittelyä. Sen eri prosenttiliuoksia. Näytteissä käytettiin myös ilmakeivausta. *In situ* -säilytys auttaa säilyttämään hyllyn hyvässä kunnossa monta vuosisataa.¹¹¹

Vaikka Vrouw Marialle on tehty paljon tutkimuksia vuonna 2011 Kulttuuriministeri Stefan Wallin kertoo Venäjälle, ettei tutkimus- ja näyttelyhankkeisiin sisälly hyllyn tai edes sen lastin nostamista. Vrouw Mariasta kuitenkin tehtiin näyttely Kotkan merimuseoon.¹¹²

¹⁰⁸ Förster 2000, A5.

¹⁰⁹ Ala-Pöllänen ja Lavento 2000, A5.

¹¹⁰ Kokko 2014, 9.

¹¹¹ Kokko 2014, 9, 32, 39, 47 ja 60.

¹¹² Yle Uutiset 2011.

3. Hylyn aitous ja paikan henki

3.1. Aitous

Aitous -sanaa ja alkuperäisyys -sanaa käytetään usein samassa merkityksessä. Ei ole yhtä ainoaa aitoutta.¹¹³ Esineissä aitouden vastakohta on kopio, toiselta nimeltään jäljitelmä.¹¹⁴

Tarinoissa on voimaa. Ihmiset oppivat tuntemaan hyvin historiaa ja tapahtumia tarinoiden avulla.¹¹⁵ Jos Vrouw Maria nostetaan, nostaminen tulee osaksi Vrouw Marian tarinaa ja se on tavallaan sen tarinan päätös. Jos Vrouw Maria ei nosteta, jää nostamatta jättäminen tavallaan pois kokonaan tarinoista. Laiva vain upposi ja se on nyt hylky merenpohjassa. Tavallaan hylyn tarina on enemmän se aiempi historia, ennen kuin siitä tuli hylky. Näillä perustein hylyn tutkimus ei myöskään tule osaksi tarinaa, koska tutkimuksilla on vain tutkittu hylyn entistä elämää ja sitä, mitä me saamme irti menneisyyden asioista.

Mobilia.fi sivustolla on lause: ”Aitous säilyy, vaikka aika tuhoaa esineen, aitous vähenee, jos konservaattori tai restauroija pitää esineestä huolta.” Sivustolla kerrotaan ajoneuvoista, mutta vertailukohtana siellä mainitaan esimerkiksi puulaivat.¹¹⁶ Hannu Valtonen lainaa väitöskirjassaan *Tavallisesta kuriositeetiksi – Kahden Keski-Suomen Ilmailumuseon Messerschmitt Bf 109 – lentokoneen museovarvo*, Peter van Menschiä, miten David Wiggins pohtii aitoutta ajatellen puurakenteista laivaa, jota korjataan. Laivan lankut poistetaan ja vaidetaan uusiin, jolloin poistetut lankut säästetään ja niistä lopulta rakennetaan uusi laiva. Kumpi laiva on aidompi? D. Wiggins päätyy siihen lopputulokseen, että koko ajan korjattu on aidompi ajallisen jatkumon takia.¹¹⁷ Vaikuttaa siltä, että puulaivojen vertailuksi perinneajoneuvot tuntuvat olevan lähellä toisiaan. Molemmissa voidaan minun mielestäni puhua perinnearvosta. Konservoitessa ajoneuvoja, siihen pyritään jättämään riittävästi sen omaa historiaa. Kun siihen jätetään oman aikansa historiaa, on sillä tietoarvoa. Perinneajoneuvo on sitä arvokkaampi, kuinka paljon sillä on tietoarvoa oman aikansa historiasta.¹¹⁸ Tämä pätee varmasti myös laivoihin.

Esineeseen kohdistuvaa aitoutta voi olla monenlaista. Se voi kytkeytyä esineen muotoon tai sen materiaaliin, mutta myös valmistustekniikkaan tai sijainnin alkuperäisyyteen. Mobilia.fi:ssä

¹¹³ Termipankki.fi (aitous).

¹¹⁴ Helin 2016.

¹¹⁵ Luoto 2008, 14.

¹¹⁶ Mobilia.fi.

¹¹⁷ Valtonen 2006, 74.

¹¹⁸ Mobilia.fi.

kerrotaan: ” Aitous voi säilyä osien vaihdosta ja rakenteen uusimisesta huolimatta, jos muutokset ovat osa esineen käyttöään elämää.” Puurakenteiselle laivalle, tällainen asia voi olla ihan turvallisuustekijä.¹¹⁹ Kuitenkin hylyksi muuttuneella laivalla, joka on nostettu merenpohjasta, ei ole enää samanlaista käyttöä, kuin ennen uppoamista. Museoesine on harvoin sellainen, jonka päälle voi nousta, joten ihminen ei voi perustaa samaa ajatusta hylyn käyttöästä kuin sellaiselle puulaivalle, joka ei ole koskaan upponnut ja jolla on tarve uusia hauraita lankkujaan, ettei jalka menisi niistä läpi.

3.2. Paikan henki

Väitöskirjassaan *Paikan tekstit ja niiden henki, johdatus geosemiotiikkaan – matkakertomus paikan kulttuuriseen ytimeen* Ilkka Luoto kertoo: ”Paikka syntyy historiallisen ja sosiaalisen toiminnan tuloksena, jossa kehollisella osallistumisella ja tekemisellä on tärkeä merkitys.”¹²⁰ Eli, jos sinä et ole koskaan ollut jossain paikassa, ei sinulla ole mitään paikallistuntemusta siihen paikkaan. Näin et voi esimerkiksi samaistua paikan tarinoihin, niin hyvin kuin jos tuntisit paikan.

Paikan henki on englanniksi Spirit of place. Spirit of place tulee latinankielisestä sanasta Genius Loci. Tämä nimi voidaan suomentaa myös paikan vartijaksi. Genius Loci liittyy vahvasti roomalaisuuteen ja sen uskonnon jumalalliseen uskomukseen tiettyjen paikkojen pyhästä luonteesta. Sivustolla, jossa Edward Relph on kirjoittanut tästä aiheesta, käy hän myös erilaisten kirjailijoiden ajatuksia läpi liittyen paikan henki -termiin.¹²¹

Edward Relph mainitsee kirjailija Lawrence Durrellin, joka kertoi paikan hengestä vuonna 1969. Durrellin kirja oli ensimmäisiä kirjoja, joiden otsikossa oli sana ”paikka”. Relphin mielestä Durrellin ajatus paikan hengestä oli hiukan huono, sillä Durrellin mielestä ympäristö vaikuttaa ihmisen käyttäytymiseen ja kulttuuriin. Hänen mielestään kulttuurin yksi oleellisin tekijä on paikan henki. Durrell antaa esimerkin, jossa joku hävittäisi kokonaan ranskalaiset ja Ranskaan sijoitettaisiin jonkun muun maan ihmisiä, eikä kukaan pystyisi antamaan tietoa, miten ranskalaiset ovat eläneet. Durrellin mielestä kuluisi vain kaksi sukupolvea, että Ranskan kansalliset piirteet palaisivat Ranskaan.¹²²

Ihmiset pystyvät rakentamaan keinotekoisia paikkoja jonkinlaisen idean kautta. Sen toteuttamiseen

¹¹⁹ Mobilia.fi.

¹²⁰ Luoto 2008, 15.

¹²¹ Relph 2015.

¹²² Relph 2015.

tarvitaan vahvaa imagoa ja jonkinlaista identiteettiä, joka on tuotettu. Esimerkiksi markkinataloudessa käytetään tätä metodia ja pystytään hallitsemaan paikan henkeä, kun voidaan hallita paikan käyttäjien mielentiloja. Ilkka Luoto kertoo esimerkkinä tällaisesta keinotekoisesta paikasta Las Vegasin, joka on suuren mittakaavan keinotekoinen paikka.¹²³ Tosiaan, kun ajattelee Las Vegasia, varmaan kaikilla on jonkinlainen mielikuva paikasta, vaikka ei olisikaan käynyt koskaan siellä itse. Se millainen mielikuva itselle paikasta tulee, on varmasti hyvin yhteneväinen monen muun ihmisen ajattelun tuloksen kanssa. Onko tälle keinotekoiselle paikalle siis luotu oma paikan henki? Tällaisia keinotekoisia paikkoja on maailmassa useampia ja niitä tuntuu tulevan koko ajan lisää. Tunnetuimpia on esimerkiksi Disneyland, jossa pystyy sukeltamaan ihan omanlaiseen kuvitteelliseen maailmaan. Muitakin elämyspuistoja on olemassa ja tähän kategoriaan soveltuvat myös historiakylät ja jopa kauppakeskukset.¹²⁴

Pyhässä tunteessa on sekä rationaalisuutta että irrationaalisia osia. Ne ovat aisteille tavoittamattomissa, mutta kuitenkin olemassa. Pyhässä sisältyy voimakas halu. Tämä halu laittaa ihmisen kohtelevaan kohdetta kunnioittavasti. On myös olemassa sana tekopyhä. Se näyttää pyhäältä, mutta ei sitä todellisuudessa ole. Olemme tottuneet siihen, että joku ihminen on tekopyhä, mutta tekopyhä voi olla myös jokin asia tai ilmiö, ei vain henkilö. Ilkka Luoto kertoo väitöskirjassaan: ” Tekopyhä eli ulkokultaisuus on oikotie, jonka kautta pyhyttä voidaan kokea arjessa. ” Vaikka nykymaailmassa ihminen kokee olevansa uskonnoton, haluaa hän silti tavoitella ja löytää hänelle itselleen merkityksellisiä paikkoja.¹²⁵ Uskonnoton tai ei, ihminen tuntee jotkut paikat enemmän omikseen ja tuntee siten niissä paikoissa jonkinlaisen paikan hengen.

Kun ihmiset kohtaavat toisensa, on kohtaaminen luonut paikan ihmisten mieliin. Ihmiset itse tekevät siitä paikasta mieluisan tai epämieluisan, paikka ei sitä asiaa päättä. Ihmisen muistot muistavat myöhemmin paikan ja siellä olleen ilmapiirin. Paikan ilmapiiriin myös vaikuttaa ihmisten kertomukset. Kun ihmiset kertovat tarinoita, luovat he paikkaan tietynlaisen hengen ja henkeä ylläpitää tarinan ydinasiat. Jos ihminen löytää paikan, jossa on huono ilmapiiri, tarvitsee ihminen siitä paikasta tarkan sijainnin. Ihmiset kokevat paikan hyvyyden taas väljemmin, eikä hyvyydelle tarvitse määrittää tarkkaa sijaintia.¹²⁶ Paikka ei tule tutuksi, jos siitä ei kerrota kenellekään. Jos ihminen on omilla kokemuksillaan ja tuntemuksillaan saanut tietynlaisen ilmapiirin paikasta ja jakaa sen muille ihmisille, on heillä paikasta tullut jonkinlainen käsitys. Ihmisten käsitys paikasta on luonut paikkaan omanlaisen ilmapiirin. Voisi siis ajatella, että jos Vrouw Maria nostetaan,

¹²³ Luoto 2008, 176.

¹²⁴ Luoto 2008, 177.

¹²⁵ Luoto 2008, 208-210.

¹²⁶ Luoto 2008, 15-18.

ihmiset muistavat kuitenkin aina paikan, mihin Vrouw Maria upposi. Ennen kuin laiva upposi, sen ympärillä ei ollut paikan henkeä, koska liikkuvan laivan paikka muuttuu koko ajan.

4. Päätäntö

Jäin pohtimaan vuonna 2008 Helsingin yliopistossa tutkijan mikrobiologisti Kari Steffen sanoja: ”Vrouw Maria on liian arvokas ja liian hyvin säilynyt, että se kannattaisi nostaa. Ensin pitää löytää keinot sen säilyttämiselle.”¹²⁷ Minun mielestäni tämä olisi hyvä ohjenuora. Jos Vrouw Maria nostettaisiin, se olisi monen vuoden projekti, ehkä jopa loputon projekti. Vrouw Marian lasti ja hylky itsessään ovat varmasti hyvin arvokkaita, jos keinot sen säilyttämiseen maan pinnalla ovat heppoiset tai vähänkin puutteelliset, on riski, että yllätyksiä tulee matkan varrella. Onko se sitten riskin arvoinen?

Minusta tuntui siltä, että Vrouw Marian löytymishetkellä vuonna 1999 ja siitä muutama vuosi eteenpäin, asiantuntijat kuten esimerkiksi museoammattilaiset, toivoivat Vrouw Marian nostoa. Nyt kun vuosia on kulunut, asiantuntijoiden ajatus hyllyn nostamisesta on vähentynyt. Ihmisillä on silti lastista erilaisia mielipiteitä.

Ensimmäinen kysymykseni oli: Miksi Vrouw Maria nostettaisiin? Vrouw Marian nostossa ei olla mietitty vain hyllyn nostamista, vaan myös sen lastia. On ollut toive taidelastin nostosta ja siellä olevien mestaritaideteoksien pääsystä museoon. Taidelastin taideteokset eivät kuitenkaan välttämättä ole siinä kunnossa enää, että niitä voisi konservoinnilla pelastaa, koska on kulunut jo noin 250 vuotta. Silti jotkut saattavat olla sijoitettu turvallisesti säilöön merimatkaa varten. Itse hyllyn nostamisen perään on haikailtu, koska hylkyjä on nostettu Itämerestä jo aiemmin ja nyt tiedetään, että se on mahdollista. Kyse kuitenkin on kokonaisesta ja hyväkuntoisesta hyllystä, joka on säilynyt sen suurempia vaurioita saaneena merenpohjassa. Nostamisen puolesta on myös ajateltu, että pohjamuta ei suojaisi riittävästi kokonaista hylkyä.

Joidenkin mukaan raha ei olisi este, vaan projektiin saataisiin riittävästi sponsoreita. Vrouw Marian hylky kilpailisi myös Ruotsin Vasa-laivan kanssa, mikä olisi hyvä asia. Kun lastin rahallinen arvo otetaan huomioon tullikirjoja lukemalla, huomataan, että lasti on siihen aikaan ollut hyvin arvokas. Vrouw Maria peittoaa myös arvokkuudellaan arvokkaana pidetyn St. Michaelin hyllyn. Tämä on tietyllä tavalla saavutus. Täytyy kuitenkin olla realisti ja pitää mielessä se, että nostamiseen

¹²⁷ Heikkilä 2008, 39.

tarvitaan paljon rahaa, olla varma miten hylky tullaan konservoimaan ja tiedetään varmuudella, minne hylky sijoitettaisiin. Hylky on myös Natura -alueella, joten nostolle pitää saada lupa. Mutta kun nämä asiat selviävät, on nostaminen monta askelta lähempänä.

Toinen kysymykseni oli: Miksi Vrouw Maria ei nostettaisi? Nostamista on myös vastustettu. Rahatilanne on esimerkiksi mietityttänyt. Joidenkin mielestä valtion pitäisi tulla mukaan nostamiseen, koska muuten muutamien vuosien päästä hylyn kunnossa pitäminen jäisi pelkästään museon vastuulle. Eikä rahoitusta voi jättää vain sponsorien haltuun. Rahoituksessa pitäisi huomioida konservoinnin ja sijoittamisen lisäksi tutkimukset, hylyn esittely ja hallinnointiasiat. Ennen kuin Vrouw Maria voidaan nostaa, tarvitsee se paikan päällisiä tutkimuksia. Se on kallista ja aikoinaan siihen meni jo 50 000 markkaa pelkkään tutkimussuunnitelman tekemiseen.

Hylyn nostamisessa on isojakin ongelmia, joista täytyy tehdä päätöksiä, miten toimitaan. Jotta hylky saataisiin kokonaisuudessaan pois vedestä, täytyy Vrouw Marian painolasti purkaa. Painolastin purkamisessa voidaan joutua vaurioittamaan hylkyä. Projekti ei pääty vain hylyn nostamiseen. Se on monen vuoden projekti ja siten hyvin aikaa vievä ja kallis. Nostamista hankaloittaa muun muassa 40 metrin syvyys, karikkoinen saaristo sekä suojaton, tuulille altis uppoamispaikka. Itämeren vesi on myös sameaa ja siten näkyvyys on huono. Niin kuin Vasa-laivalle kävi rikkiyhdisteiden kanssa, voi Vrouw Mariassakin muuttua rikkiyhdisteet syövyttäväiksi.

Nostamisen haittoja on myös kyllästämistekniikan monimutkaisuus. Ilmeisesti polyetyleeniglykolia käytetään vieläkin. Tuleeko siitä sitten muovisen oloinen jälkeen päin vai onko konservointitekniikka vuosien mittaan kehittynyt? Joidenkin mielestä täytyy myös löytyä tietotaitoa Suomen puolelta, koska prosessista tulee niin monivuotinen. Tällaista tietotaitoa voi varmaan olla jo Suomessa. Vuonna 2019 Helsingin uutisissa oli juttua Kadriorgin hylystä, jossa konservoinnissa oli kaksi suomalaista mukana, Heikki Häyhä ja Eero Ehanti. Heillä on nyt Virossa For Our Generation -yritys.¹²⁸

Kokonaan nostamatta jättämistä on myös mietitty. Vrouw Maria on hollantilainen laiva ja lastina on ollut Katariina Suuren hankkimaa taidearteita, jotka voivat olla hyvin mahdollisesti italialaisia, koska Katariina Suuri ihannoit italialaista taidetta. Mielipiteissä tuli ilmi pohdintaa, onko se nostamisen arvoinen suomalaisille. Ruotsin Vasa-laiva oli kuitenkin Ruotsin laivaston lippulaiva, joka sittemmin nostettiin Ruotsiin. Miksi Suomi haluaisi Vrouw Marian Suomen merimuseoon?

¹²⁸ Helsingin uutiset 2019.

Jotkut ovat sitä mieltä, että Itämeressä olisi jotain muuta nostettavaa Vrouw Marian tilalle, mikä olisi ehkä enemmän suomalaista. Joidenkin mielestä Suomen meriarkeologialla on nyt hyvä maine. Jos Vrouw Maria nostettaisiin, Suomen maineeseen tulisi särö.

Kolmas kysymykseni oli: Olisiko Vrouw Maria aito hylky, jos se nostettaisiin? Tähän kysymykseen vastauksena pitäisin sitä, että aluksi se olisi aito hylky, mutta jos sitä alettaisiin konservoimaan liikaa, hylky menettää aitouttaan samalla. Kuitenkin, jos Vrouw Maria nostetaan, sitä täytyy konservoida ja pitää huolta, ettei se vaurioitu, kun hyllyn paikka siirtyy ja olosuhteet sen mukana. Kun aika pelkästään tuhoaa hylkyjä omalla painollaan, aitous säilyy. Vrouw Marian nostaminen perustuu siihen, että se halutaan museoida.

Viimeinen kysymykseni oli: Miten paikan henki tulisi esiin, jos Vrouw Maria nostettaisiin tai jätettäisiin nostamatta? Jos Vrouw Maria jätetään nostamatta, alkuperäinen paikka, mistä hylky on löydetty, säilyy ennallaan. Paikan 40 metrin syvyys, samea vesi ja mahdollinen voimakas tuuli voivat ehkä taata sen, ettei sinne mene salaa sukeltajia vaurioittamaan hylkyä. Näin paikka säilyisi koskemattomana ja paikan henki pysyisi samana, mitä se on ollut noin 250 vuotta.

Miten sitten käy paikan hengelle, jos Vrouw Maria nostettaisiin? Sen jälkeen kaikki ihmiset varmasti muistavat Vrouw Marian nostamispaikan, vaikka hylky ei enää olisi meressä. Sille todennäköisesti yritettäisiin tehdä uudenlainen oma paikkansa keinotekoisesti museoon. Riippuu, mitä lastista saadaan pelastettua ja saadaanko Vrouw Marian ympäristöstä jotain museoon, että tuleeko entisen paikan energiaa tähän keinotekoiseen museon paikkaan. Paikan henki ei kuitenkaan voi olla ihan samanlainen. Jo se, miten museo muuttuu ruuhkaisina aikoina ihmisistä, on iso ero siihen, kuinka rauhallista Vrouw Marian ympärillä on nyt meren pohjassa.

Jos Vrouw Maria nostetaan, ottaisin oppia muiden hylkyjen nostamistapauksista, mikä meni hyvin ja mikä huonosti. Vasa-laiva nostettiin vedestä. Nostamisessa oli 18 eri vaihetta. Ensin sitä tutkittiin uppoamispaikan päällä. Vasa-laiva on niin iso sotalaiva, että sen alle piti tehdä tunneleita, että saatiin hyllyn alle teräsvaierit. Vrouw Marian hyllyn lasti pitäisi purkaa ja tehdä paljon tutkimuksia, ennen kuin se nostettaisiin lopullisesti. Vasa-laiva nostettiin ensin lähemmäs ja matalampaan syvyyteen, ennen kuin se nostettiin pois lopullisesti. Tämä voisi olla hyvä vaihtoehto myös Vrouw Marialle, onhan se 40 metrin syvyydessä ja hiukan haasteellisessa paikassa muutenkin.

Vasa-laiva sekä Kadriorgin hylky sai molemmat oman paikkansa merimuseossa. Toiselle tehtiin oma museo ja toiselle vanhaa museota remontoitiin hylkyä varten. Molemmat ovat oman

merimuseonsa vetonauloja. Itse en usko, että täältä Suomesta löytyisi jo valmiiksi joku merimuseo, jota voisi remontoida Vrouw Mariaa varten. Uskon, että sille pitää tehdä ihan oma museonsa. Jotta museo tuottaisi riittävästi, se kannattaisi olla Helsingissä tai lähellä pääkaupunkiseutua, jotta turistien olisi helpompi saapua sitä katsomaan.

Kyllästystekniikka voi tuottaa ongelmia. Kadriorgin hyllyllä pyrittiin siihen, ettei käytettäisi paljon kemikaaleja. Uskoisin, että Vrouw Marialle kannattaisi pyrkiä samaan. Kadriorgin hyllyllä käytettiin kuivajääpuhallusta ja itse voisin kannattaa sitä Vrouw Mariallekin. En toki osaa sanoa, tarvitaanko silti jotain polyetyleeniglykolia siitä huolimatta tai jotain vastaavaa. Tämäkin asia varmasti kehittyi vielä vuosien aikana. Joten saadaanko parempi tulos konservoisessa, jos odotetaan nostamista vielä muutama kymmenen vuotta?

Rahoitus voi olla myös pulmallista. Jos Venäjältä saataisiin rahoitusta, mitä ne edellyttäisivät vaihdossa? Vrouw Maria on kuitenkin Suomen valtion omaisuutta, joten Vrouw Marian ainoa vaihtoehto nostamispaikaksi olisi Suomi. Jos hienoja taidearteitakaan ei saisi konservoitua, olisi vaikeaa tehdä Vrouw Mariasta näyttelyä muuhun maahan. Jos Vrouw Maria nostetaan, pitäisi Suomen valtion olla mukana tässä koko projektissa. Rahoitusta ei voida perustaa pelkälle sponsoroinnille. Jos verrataan vuotta, jolloin Vrouw Maria löydettiin, Vasa-laivalla oli ollut vuodessa kävijämäärä 750 000. En löytänyt Kadriorgin hyllyn kävijämääriä mistään, mutta voi olla, että niitä ei ole julkaistu vielä missään uuden museon takia. Vasa-laivalle ilmeisesti pääsee alle 18 vuotiaat ilmaiseksi, joten on hirveän vaikea laskea mitään suuntaa antavaa rahamäärää lipputuloista. Sisäänpääsy Kadriorgin hyllylle on 10 euroa ja opiskelijalta 5 euroa. Ajatellaan nyt hypoteettisesti, että Vrouw Marian ensimmäinen vuosi museossa toisi saman verran kävijämääriä kuin Vasa-laivan vuosi silloin kun Vrouw Maria löydettiin. Sillä olisi myös sama sisäänpääsymaksu kuin Kadriorgin hyllyllä. Olisi tulos tämä: Ilman opiskelijoita: 7 500 000 euroa ja jos puolet olisi opiskelijoita tulot olisivat 5 625 000 euroa. Museoiden kävijämäärästä huolimatta nostamisen tuottamat haasteet ja kustannukset olisivat huomattavasti suurempia kuin mahdolliset lipputulot. Suomessa museot eivät kuitenkaan rahoiteta vain lipputulojen tai oheismyynnin avulla. Pääasiallinen rahoitus museoihin tulee vatiolta tai kunnilta.¹²⁹ Tämä antaa myös lisäsyyn sille, että valtion pitäisi olla mukana, jos Vrouw Maria nostetaan. Näin ollen museon tehtävänä ei ole tuottaa voittoa vaan tärkeää on saada kävijöitä.

Jos Vrouw Mariaa ei nosteta vaan jätetään meren pohjaan, se on houkutus kansainvälisille

¹²⁹ Piekkola, Suojanen ja Vainio 2013, 16.

hylkyrosvoille, jotka eivät kunnioita hylkyä, kun he ryöstävät lastia. Vrouw Marian jättäminen paikoilleen avaa myös muutaman vaihtoehdon. On mahdollista, että Vrouw Mariasta voisi tehdä ihan identtisen kopion museoon. Se olisi huomattavasti halvempaa. Nyt kun Vrouw Mariasta on tehty jo 3D -mallinnus, se voisi olla mahdollista toteuttaa vähemmällä tutkimuksella. Hylyn lastia voisi ajan saatossa tutkia enemmän. Silloin museomaailman rakentaminen Vrouw Marian ympärille olisi täysin keinotekoinen. Mahdollinen lastitavara antaisi museoon hitusen todentuntuisuutta ja aitoutta. Maritimeforum.fi:ssä Mikko-Oskari Koski ehdottaa nostamisen tilalle oikean Vrouw Marian purjehduskuntoista laivakopiota.¹³⁰ Tämäkin olisi erinomainen vaihtoehto. Ei tarvitsisi nostaa ja konservoida alusta. Tutkittaisiin Vrouw Maria niin hyvin, että siitä saataisiin täydellinen kopio, josta tulisi purjehduskuntoinen näyttelyalus.

¹³⁰ Koski 2001.

Lähteet:

Aaltojen alla. ”Hylyt”.

http://www.aaltojenalla.fi/cgi-bin/bsbw/search.cgi?loc=1&14=14&lang=fin&file=Historia&mark=&tm=universal_1&tm_d=content_1&menu=menu2

Luettu: 4.3.2021.

Adressit.com. Julkaistu vuonna 2011.

https://www.adressit.com/signatures.php?tunnus=yes_vrouw_maria_-_no_guggenheim&page_number=1&num_rows=10

Luettu: 4.3.2021.

Ahlström, Cristian. 1999. ”Miksi Vrouw Maria lasti kannattaa tutkia?”, C2. *Helsingin Sanomat*. Vieraskynä. 24.7.1999.

Ala-Pöllänen, Anne ja Lavento, Mika. 2000. ”Vrouw Maria – aarrelaiva vai merihistorian tietopankki?”, A5. *Helsingin Sanomat*. Mielipidekirjoitus. 1.5.2000.

Bäckgren, Noona. 2020. ”Miksi Helsinki ei hyväksynyt Guggenheimia?”, A20. *Helsingin Sanomat*. 4.11.2020.

Ehanti, Eero. 2014. ”Vrouw Maria.”, 15. Analyysi. Merkityslausunto 30.11.2014.

Merkitysanalyysimenetelmä. Kokoomateoksen toimittajat: H. Häyhä, S. Jantunen ja L. Paaskoski.

<https://museoliitto.fi/doc/Merkitysanalyysimenetelma1.pdf>

Luettu: 19.4.2021.

Flinkman, Juha ja Puromies, Petri. 2014. *Vrouw Marian viimeinen matka*. Keuruu. Paasilinna.

Förster, Jan. 2000. ”Vrouw Mariaa ei pitäisi muumioida museoesineeksi”, A5. *Helsingin Sanomat*. 21.1.2000.

Guggenheim helsinki.

[Guggenheim \(guggenheimhki.fi\)](http://Guggenheim(guggenheimhki.fi))

Luettu 4.3.2021.

Grönhagen, Juhani ja Konttinen, Hannu. 1988. *Tietoa syvyyksistä – hylkytutkimuksen opas*. Helsinki. Valtion painatuskeskus.

Heikkilä, Mari. 2008. ”Vrouw Maria parhaimmillaan pohjassa”, 35-39. *Tiede -lehti*. 4/2008.

Helin, Kari. 2016. ”Aitous – kehityksen näkymätön jarru”. *Luontaisettaipumukset.fi*. -blogi. 11.5.2016.

<https://luontaisettaipumukset.fi/2016/05/11/aitous-kehityksen-nakymaton-jarru/>

Luettu: 8.4.2021.

Helsingin uutiset. 2019. ”Suomalaiskaksikko auttoi konservoimaan Viron merimuseon uuden näyttelyn 700 vuotta vanhan tähtiesineen”. Julkaistu: 10.12.2019.

<https://www.helsinginuutiset.fi/paikalliset/1494327>

Luettu: 10.3.2021.

”Hermeneuttinen analyysi” 2015. Koppa.jyu.fi. Viimeksi muokattu 10.4.

<https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/aineiston-analyysimenetelmat/hermeneuttinen-analyysi>

Luettu 14.1.2021.

Herätäkää! -lehti. 2000. ”Vasa-laiva -katastrofista nähtävyydeksi. ”, 24-25. *Herätäkää!* -lehden Ruotsin -kirjeenvaihtajalta. Julkaistu vuonna 2000. g00 8/4.

<https://wol.jw.org/fi/wol/d/r16/lp-fi/102000251>

Luettu: 27.3.2021.

Ilmatieteen laitos. ”Vedenkorkeusvaihtelut Suomen rannikolla”.

<https://www.ilmatieteenlaitos.fi/teematietoa-vedenkorkeus>

Luettu: 13.4.2021.

Jokinen, Riikka. 2017. ”Guggenheimin tilalle ehdotetaan nyt merimuseota – Vrouw Marian hylystä vetonaula”. *Helsingin uutiset*. 16.2.2017.

<https://www.helsinginuutiset.fi/paikalliset/1449748>

Luettu: 12.1.2021

Junttila, Veli. 2011. ”Vasa laiva nousi merenpohjasta”. *Turun Sanomat*. 18.4.2011.

<https://www.ts.fi/puheenvuorot/214188/Vasalaiva+nousi+meren+pohjasta>

Luettu: 13.1.2021.

Kanerva, Ilkka. 2007. ”Vrouw Marian nosto vie vielä vuosia”. *Turun Sanomat*. 15.11.2007.

<https://www.ts.fi/uutiset/kotimaa/1074240635/Vrouw+Marian+nosto+vie+viela+vuosia>

Luettu: 10.3.2021.

Koistinen, Heikki. 2000. ”Tanskalainen meriarkeologi va -arkeologian päivillä – Suomen kannattaisi nostaa Vrouw Maria”, 12-14. *Sukeltajan maailma*. Nro. 2 – 2000 33:-.

Koivusaari, Rauno. 2009. *Hylystä haaksirikkoon – hylkysukeltajan opas*. Jyväskylä. Gummerus Kirjapaino Oy.

Koivusaari, Rauno ja Heikkilä, Mikko. 2000. *Suomen rannikon aarrelaivat*. Helsinki. Otava.

Kokko, Rami. 2014. ”In situ -konservointi meriarkeologisilla hylkykohteilla.” Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto.

<https://core.ac.uk/download/pdf/20441368.pdf>

Konttinen, Hannu. ”Laivatyyppien nimitysperusteita.” *Suomen meriarkeologinen seura ry*.

<https://www.mas.fi/fi/tutkimus-ja-artikkelit/artikkelit/laivatyyppien-nimitysperusteita>

Luettu: 13.4.2021.

Korhonen, Arja. 2019. ”Koggi pääsi kotiin – Viron uusi upea merimuseo avattiin Paksun Margareetan tornissa”. *Balticguide.ee*, julkaistu: 2.12.2019.

<https://balticguide.ee/koggi-paasi-kotiin-viron-uusi-upea-merimuseo-avattiin-paksun-margareetan-tornissa/>

Luettu: 14.1.2021.

Koskiniemi, Salla. 2016. ”Vesivaurioituneen öljyvärimalauksen tutkimus, konservointi ja restaurointi. Tapauksena Onni Oja – Ylönousemus (1938).” Opinnäytetyö. Metropolia Ammattikoulu. 25.4.2016.

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/111149/OP_Koskiniemi_Salla%2025.4.pdf?sequence=1

Koulumies, Terhi. 2017. ”Aloite kaupunginvaltuustolle”. 15.2.2017.

<https://www.hel.fi/static/public/apk/kouluter/0005E4D1-9569-C8B5-85B3-5A475EA00000/Liite.pdf>

Kotus, kielitoimiston sanakirja. 2021. ”Riksi, riikintaaleri”.

<https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/#/riikintaaleri?source=suggestion>

Luettu: 17.3.2021.

Leino, Minna. 2002. ”Nauvo, Trunsjö, Vrouw Maria -hylky – Raportti hylyn kenttätutkimuksista.” Museovirasto. Meriarkeologian yksikkö 2004. Gummerus Kirjapaino Oy. Saarijärvi 2005.

Lilius, Henrik. 1999. ”Vrouw Maria haaste meriarkeologialle”, A1. *Helsingin Sanomat*, 1.8.1999.

Littow, Paavo. 2006. ”Kaavoitus ennen maankäyttö- ja rakennuslakia”, 22-24. *Maankäyttö*, 4/2006.

http://www.maankaytto.fi/arkisto/mk406/mk406_974_littow.pdf

Luettu: 21.2.2021

Luoma, Jukka. 1999. ”Rahapula ja resurssien vähyys ahdistavat Ruotsin historiallisten laivahylkyjen tutkijaa. Siviilit löytävät yhä uusia uponneita aluksia, kun sukeltamisen suosio kasvaa ja tekniikka kehittyy”, C1.*Helsingin sanomat*, 1.8.1999.

Luoma, Jukka. 1999. ”Suomella on aarre”, C1. *Helsingin sanomat*, 1.8.1999.

Luoto, Ilkka. 2008. ”Paikan tekstit ja niiden henki, johdatus geosemiotiikkaan – matkakertomus paikan kulttuuriseen ytimeen.” Väitöskirja, Oulun yliopisto.

Lyhyt oppimäärä tallinnaa. 2019. ”Paksu Margareeta – Viron merimuseo”. 27.12.2019.

<https://tallinnaa.com/viron-merimuseo/>

Luettu: 10.3.2021.

”Lähiluku” 2015. Koppa.jyu.fi. Viimeksi muokattu 10.4.2015.

<https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/aineiston->

[analyysimenetelmat/lahiluku](#)

Luettu 14.1.2021.

M. Hamidulla (2001 ja 2005), H. Helen (2001), nimimerkillä ”Kalle Id” (2011), M-O Koski (2001-2011), nimimerkillä ”laivat” (2001), K. Leong (2005), T. Miettinen (2005) M. R. (2005), K. Rantanen (2007) ja R. Wirrankoski (2005) Keskustelun osallistajat. ”Vrouw Marian mahdollinen nostaminen”. Maritimeforum.fi.

<https://www.maritimeforum.fi/index.php?topic=693.0>

Luettu: 20.4.2021.

Matkallamaailmalla.fi. ”Katastrofi Tukholman edustalla – silminnäkijät todistivat Vasan uppoamisen.”

<http://www.matkallamaailmalla.fi/7.Vasa-laiva.html>

Luettu: 19.4.2021.

Mattila, Pekka ja Vikman, Timo: ”Sukellus”. Forssan Kirjapaino Oy. 1989.

Mattila, Suvi. 2008. ”Raahen purjelaivakauden nousu ja tuho”. Raahenmatkailuoppaat.fi.

https://raahenmatkailuoppaat.fi/data/documents/purjelaivakausi_sm2008.pdf

Luettu: 14.4.2021.

Mobilia.fi. ”Aitous, alkuperäisyys ja arvo.” Mobilian autokylä.

<https://www.mobilia.fi/kokoelmat/perinneajoneuvorekisteri/aitous-alkuperaisyys-ja-arvo>

Luettu: 8.4.2021.

Museovirasto. 2008. ”Vrouw Marian hylyn tulevaisuus yhä avoinna”, 13-15. *Sukeltajan maailma*, nro. 2-2008.

Museovirasto, meriarkeologian yksikkö, Vrouw Maria -työryhmä ja Tikkanen, Sallamaria 2007. *Vrouw Maria – Selvitys tutkimuksista, tuloksista ja tulevaisuuden eri vaihtoehtoista*. Helsinki.

Museovirasto.

<https://www.museovirasto.fi/uploads/Arkisto-ja-kokoelmapalvelut/Julkaisut/vrouwmaria2006.pdf>

Luettu: 15.1.2021

Museovirasto. 2019. ”Vrouw Maria – hylyn löytymisestä 20 vuotta – nyt hylystä kuvataan 3D -

malli.” Museovirasto.fi. Julkaistu: 29.5.2019.

<https://www.museovirasto.fi/fi/ajankohtaista/vrouw-maria-hylyn-loytymisesta-20-vuotta-nythyllysta-kuvataan-3d-malli>

Luettu: 15.4.2021.

Paunio, Maija. 2016. ”Immersiivinen kokemus Vrouw Marian näyttämöllä” Pro gradu -tutkielma. Tampereen yliopisto.

<https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/100466/GRADU-1484131972.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Piekkola H., Suojanen O., Vainio A. 2013. ”Museoiden taloudellinen vaikuttavuus”. Vaasan yliopisto Levón instituutti. Vaasa.

https://osuva.uwasa.fi/bitstream/handle/10024/8113/isbn_978-952-476-503-9.pdf?sequence=1

Luettu: 10.5.2021.

Puolakka, Marjukka. 2020. ”Laivahylt Itämeren kätköissä – laivoja johdettiin tahallaan karille”. Apu.fi. Julkaistu: 2.7.2020.

<https://www.apu.fi/artikkelit/laivahylt-itameren-katkoissa-laivoja-johdettiin-tahallaan-karille>

Luettu: 4.3.2021.

Relph, Edward. 2015. ”Spirit of place/Genius Loci”. Placeness.com. Julkaistu: 22.3.2015.

<https://www.placeness.com/spirit-of-placegenius-loci/>

Luettu: 2.4.2021.

Ristola, Petra. 2012. ”Vrouw Maria – hylky täynnä arvoituksia”. Yle.fi. Julkaistu: 13.6.2012.

<https://yle.fi/uutiset/3-6180605>

Luettu: 10.3.2021.

Sudenniemi, Seppo. 2004. ”Valtio voitti riidan Vrouw Marian omistuksesta” *Turun Sanomat*, 17.6.2004.

<https://www.ts.fi/uutiset/kotimaa/1073973884/Valtio+voitti+riidan+Vrouw+Marian+omistuksesta>

Sukeltajan maailma. 2000. ”Tutkimusleirillä sukeltettiin kahdeksana päivänä yhteensä 82 kertaa – Vrouw Mariaa tutkitaan taas ensi kesänä”, 14-17. Nro. 4 – 2000 33:-.

Termipankki.fi. 2020. ”Aitous”. Tapa -termipankki.

<https://termipankki.fi/tepa/fi/haku/aitous>

Luettu: 7.4.2021.

Tilastokeskus. 2021. ”Rahanarvonmuunnin”. Laskettu: 7.3.2021.

<https://www.stat.fi/tup/laskurit/rahanarvonmuunnin.html>

Tunturisusi.com. 2021. ”Katariina II Suuri – (1729 - 1796) – Venäjän keisarinna 1762 – 1796”

<https://www.tunturisusi.com/romanov/katariinasuuri.htm>

Luettu: 10.3.2021.

Vaheri-Hyvärinen-Saari. ”Vrouw Maria”. Hylyt.net.

<https://www.hylyt.net/item/vrouw-maria-3237/>

Luettu 14.1. ja 9.3.2021.

Vaisala.com. 2018. ”Oikean ilmaston luominen.” Julkaistu: 18.4.2018.

<https://www.vaisala.com/fi/case/oikean-ilmaston-luominen>

Luettu: 27.3.2021.

Valtonen, Hannu. 2006. ”Tavallisesta kuriositeetiksi – Kaden Keski-Suomen Ilmailumuseon Messerschmitt Bf109 -lentokoneen museoarvo”. Väitöskirja. Keski-Suomen Ilmailumuseo. Jyväskylän yliopisto. 2006.

”Vasa-laiva nousi pintaan 50 vuotta sitten”. 2011. Yle.fi, julkaistu 24.4.2011.

<https://yle.fi/uutiset/3-5347871>

Luettu 14.1.2021.

Vasa museet. ”Bärgningen”. Vasas historia.

<https://www.vasamuseet.se/vasas-historia/bargningen>

Luettu: 12.4.2021.

Vasa museet. ”Vasa- museo”.

<https://www.vasamuseet.se/fi>

Luettu: 12.4.2021.

”Vertaileva tutkimus” 2015. Koppa.jyu.fi. Viimeksi muokattu 23.4.

<https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/vertaileva-tutkimus>

Luettu 18.2.2021.

Viitala, Juha. 2016. ”Kaikki Guggenheim -museot ovat menestyksiä!”. Julkaistu 6.11.2016.

<https://juhaviitala.com/2016/11/06/kaikki-guggenheim-museot-ovat-menestyksia/>

Luettu: 4.3.2021.

Viron merimuseo. 2021. ”Koggi”.

<https://meremuuseum.ee/paksmargareeta/fi/historiasta-ja-merenkulusta-kiinnostuneille/koggi/>

Luettu: 10.3.2021.

Virtanen, Juha. 2012. ”Vrouw Maria hylkyyn virtuaaliretkelle”, 14. *Moottorivenelehti Kippari*.

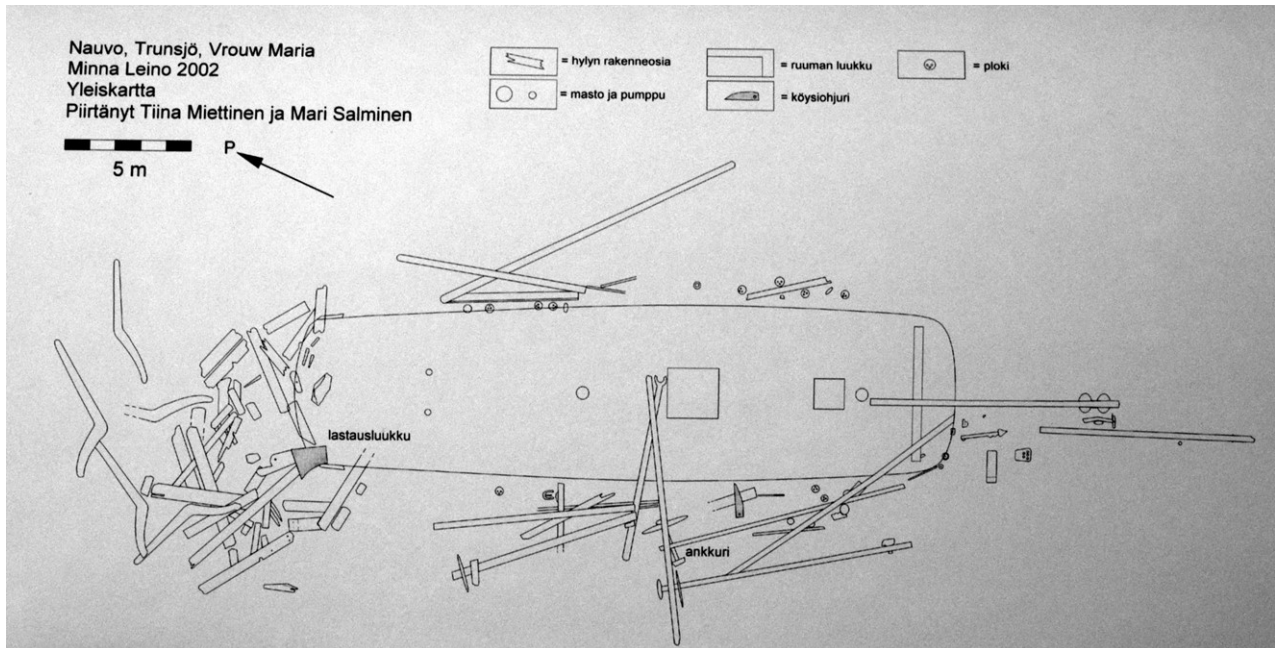
Numero 7, heinäkuu 2012.

Yle uutiset. 2011. ”Vrouw Marian hylkyä ei nosteta”. Julkaistu: 14.4.2011. Päivitetty: 6.6.2012.

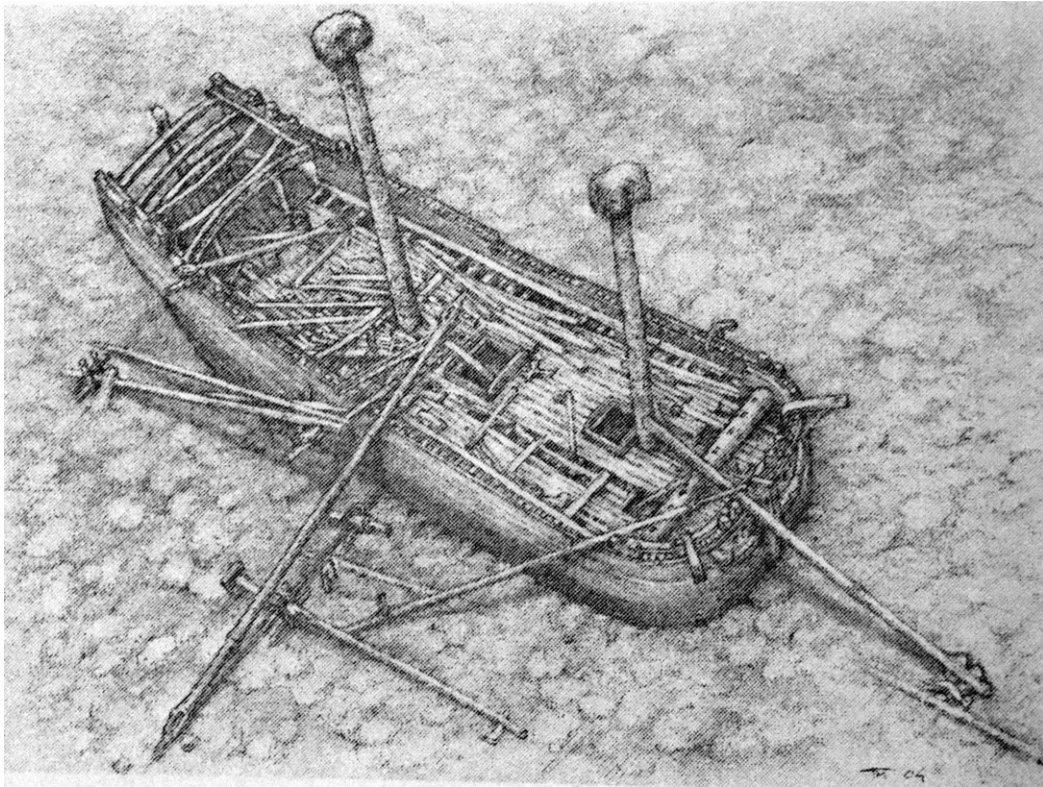
<https://yle.fi/uutiset/3-5342625>

Luettu: 10.3.2021.

Liitteet

Liite 1: Miettinen, Tiina ja Salminen, Mari. 2002. *Vrouw Maria, yleiskartta*. Kuva kirjasta: ”*Nauvo, Trunsjö, Vrouw Maria -hylky, Raportti hyllyn kenttätutkimuksista*.” Kirjan kirjoittaja: Minna Leino. 2002. Museovirasto, Meriarkeologian yksikkö 2004. Gummerus Kirjapaino Oy. Saarijärvi 2005. Vrouw Marian yleiskartta Liite F. Yleiskartasta kuvan ottanut: Oona Suominen.

Liite 2: Miettinen, Tiina. *Yleiskuva Vrouw Mariasta*. Museovirasto. Kuva kirjasta: ” *Nauvo, Trunsjö, Vrouw Maria -hylky, Raportti hylyn kenttätutkimuksista.*” Kirjan kirjoittaja: Minna Leino. 2002. Museovirasto, Meriarkeologian yksikkö 2004. Gummerus Kirjapaino Oy. Saarijärvi 2005. sivu: 16. Kuvan ottanut kirjasta: Oona Suominen.